

Neconfidențial

Organisation de Cooperation et de Developpement Economiques
Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică

GOV/SIGMA(2006)1

21-Dec-2006

DIRECȚIA DE GUVERNARE PUBLICĂ ȘI DEZVOLTARE TERITORIALĂ

Engleză - Or. engleză

**SIGMA – O INIȚIATIVĂ COMUNĂ A OCDE ȘI A UNIUNII EUROPENE,
FINANȚATĂ ÎN PRINCIPAL DE UNIUNEA EUROPEANĂ**

**POLITICI ȘI PRACTICI PRIVIND CONFLICTUL DE INTERESE ÎN NOUĂ STATE
MEMBRE UE: O ANALIZĂ COMPARATIVĂ**

DOCUMENT SIGMA NR. 36

În urma unei solicitări a Ministerului Ceh de Interne, acest document a fost întocmit pentru Sigma în luna decembrie 2005 de către Prof. Manuel Villoria-Mendieta, de la Universitatea Rey Juan Carlos din Madrid, Spania. Acesta cuprinde date descriptive și o privire de ansamblu, evaluativă și analitică, asupra metodelor de reglementare și gestionare a conflictelor de interese în sectorul public din nouă țări europene— șase "vechi" state membre UE (Franța, Germania, Italia, Portugalia, Spania și Regatul Unit) și trei "noi" state membre UE (Ungaria, Letonia și Polonia).

Scopul său a fost de a servi ca document de lucru comparativ fundamental pentru întocmirea unei politici noi și a unei reglementări privind conflictul de interese din sectorul public din Cehia.

Dat fiind gradul de generalitate adoptat în document, acesta ar putea fi util și pentru orice țară interesată în obținerea unor date de bază comparative în vederea întocmirii unor documente sau înființării unor instituții pentru gestionarea conflictelor de interese.

Pentru mai multe informații, contactați membrii personalului Janos Bertok, Gov Directorate, Tel: (33 1) 45 24 93 57 - Email: janos.bertok@oecd.org; Francisco Cardona, Sigma; Tel: (33 1) 45 24 13 74 - Email: francisco.cardona@oecd.org

JT03219948

Document complet disponible sur OLIS dans son format d'origine
Documentul complet este disponibil pe OLIS în formatul original

PROGRAMUL SIGMA

Programul Sigma— Sprijin pentru Îmbunătățirea modului de guvernare și conducere — reprezintă o inițiativă comună a Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) și a Uniunii Europene, finanțate în principal de către UE.

Lucrând în parteneriat cu țările beneficiare, Sigma susține guvernarea corectă prin:

- evaluarea progresului reformelor și identificarea priorităților comparativ cu elementele de bază care reflectă bunele practici europene și legislația UE existentă (acquis-ul comunitar);
- evaluarea factorilor de luare a deciziilor și a administrațiilor în înființarea organizațiilor și instituirea procedurilor care să fie conforme cu standardele și bunele practici europene;
- facilitarea asistenței pentru donatori din interiorul și din afara teritoriului Europei contribuind la conceperea proiectelor, asigurând condițiile necesare și susținând implementarea.

În 2006 Sigma colaborează cu următoarele țări partenere:

Noi State membre UE — Cipru, Republica Cehă, Estonia, Ungaria, Letonia, Lituania, Malta, Polonia, Slovacia și Slovenia

Țări candidate UE— Bulgaria, Croația, fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei, România și Turcia

Țări din Balcanii de Vest — Albania, Bosnia și Herțegovina (Statul, Federația Bosnia și Herțegovina, și Republika Srpska), Serbia, Muntenegru și Kosovo (guvernat din iunie 1999 de Misiunea Națiunilor Unite de Administrație Interimară a Provinciei Kosovo — UNMDC)

Ucraina (evaluarea sistemului de guvernare finanțată de Suedia și Marea Britanie)

Programul Sigma susține eforturile de reformă ale țărilor partenere în următoarele domenii:

- cadre legale și administrative, funcție publică și justiție; sisteme de integritate publică;
- control financiar și audit extern, inclusiv gestionarea fondurilor UE; sisteme de control financiar public intern și instituții supreme de audit;
- gestionarea cheltuielilor publice, sisteme de buget și trezorerie;
- sisteme de achiziții publice;
- capacități de luare a deciziilor și coordonare; reglementare mai bună.

**Pentru mai multe informații despre Sigma, consultați
site-ul nostru Internet: <http://www.oecd.org/gov/sigma>**

Prezentul document a fost elaborat cu asistența financiară a Uniunii Europene. Punctele de vedere exprimate în acesta sunt cele ale autorului și nu pot reflecta în niciun caz opinia oficială a Uniunii Europene. De asemenea, documentul nu reflectă neapărat punctele de vedere al OCDE și ale statelor sale membre sau ale țărilor beneficiare care participă în cadrul programului Sigma.

CUVÂNT ÎNAINTE

Acest document a fost întocmit de Sigma, la cererea Ministerului de Interne al Republicii Ceha pentru a servi ca document de lucru comparativ fundamental pentru întocmirea unei politici noi și a unei reglementări privind conflictul de interese în sectorul public din Cehia. Dată fiind orientarea sa generalistă, documentul ar putea fi de asemenea util pentru alte țări care derulează reforme specifice în domeniul conflictului de interese și reforme generale legate de politicile și instrumentele anti-corupecție.

Acest document pune la dispoziție date descriptive și o privire de ansamblu analitică cu privire la metodele de gestionare a conflictelor de interese în sectorul public din nouă țări europene— șase "vechi" țări membre UE (Franța, Germania, Italia, Portugalia, Spania și Regatul Unit) și trei "noi" state membre UE (Ungaria, Letonia și Polonia). Documentul furnizează, de asemenea, anumite concluzii care merită luate în considerare pentru reformarea politicilor și instrumentelor de îmbunătățire a reglementărilor și practicilor privind conflictul de interese.

Recomandarea OCDE din 2003 privind Orientările pentru gestionarea conflictelor de interese în serviciul public a servit drept bază pentru dezvoltarea cadrului conceptual și a chestionarului de sondare a opiniei publice. O versiune anterioară a chestionarului a fost testată în țările din Europa de sud-est la începutul anului 2005. Orientările au cuprins, de asemenea, repere privind bunele practici pentru măsurile de prevenire a conflictului de interese. Mai multe informații sunt disponibile dacă vizitați site-ul nostru Internet la: www.oecd.org/gov/ethics.

Sub conducerea Sigma, Prof. Manuel Villoria din Madrid a întocmit aceste document pe baza informațiilor strânse din țările menționate mai sus. Experții naționali selectați au adus informații ca răspuns la un chestionar standardizat. Autorul și Sigma doresc să își exprime recunoștința pentru persoanele care au contribuit la întocmirea acestui document la nivel național: Dl. Antoine Godbert, Direcția Generală pentru Administrație Publică și Funcția Publică din Franța; Dr. Bernhard Schloer din Germania; Prof. Bernardo Giorgio Mattarella de la Universitatea din Siena, Italia; Dl. Julio Nabais, Secretar General în Parlamentul din Portugalia; Prof. Manuel Villoria de la Universitatea Rey Juan Carlos, Madrid, Spania; dl. Michael Carpenter, Consilier Juridic, Casa Comunelor din Marea Britanie; Dr. Zoltan Hazafi, Director General Adjunct în cadrul Ministerului de Interne din Ungaria; dl. Aleksejs Snitnikovs din cadrul Biroului pentru Prevenirea și Combaterea Corupției din Letonia; și Prof. Patrycja Joanna Suwaj de la Universitatea din Białystok, Polonia. Adresăm mulțumiri speciale și dlui. Janos Bertok de la OCDE/Gov pentru contribuția adusă și sfaturile puse la dispoziție pentru întocmirea acestui document.

Fiecare dintre cele nouă contribuții naționale cuprinde informații — valabile în septembrie 2005 — privind metodele legale, mijloacele, instituțiile, procedurile și practicile de conducere care au fost adoptate pentru gestionarea conflictului de interese în țara respectivă. Fiecare studiu conține, de asemenea, informații despre sistemul de sancțiuni legale prevăzut pentru cazuri de încălcare a reglementărilor și despre tipurile de organisme sau autorități înființate pentru supravegherea respectării reglementărilor privind incompatibilitatea și conflictul de interese.

Pentru mai multe informații, vă rugăm să contactați membrii personalului dl. Francisco Cardona (francisco.cardona@oecd.org), dl. Janos Bertok (janos.bertok@oecd.org) sau dna. Françoise Drouillon (françoise.drouillon@oecd.org).

CUPRINS

PROGRAMUL SIGMA	2
CUVÂNT ÎNAINTE	3
I. CADRU CONCEPTUAL	6
Definirea conflictului de interese	6
Conflictul de interese și corupția	6
Democrația și percepția publică asupra corupției	6
Politici și instrumente anti-corupție	9
Politici și instrumente privind conflictul de interese	9
II. ASPECTE COMUNE ȘI DIFERENȚE ÎN CELE NOUĂ ȚĂRI	11
A. Aspecte comune	11
B. Diferențe	17
III. REZUMATUL CELOR NOUĂ CAZURI	27
IV. CONCLUZIILE ȘI RECOMANDĂRI PRIVIND POLITICILE	29
ANEXA 1	32

INTRODUCERE

Documentul este prezentat în patru secțiuni, având o anexă care conține un tabel sinoptic al celor nouă țări examinate.

Prima secțiune introduce un cadru conceptual și definiții ale conflictului de interese în sectorul public și încearcă să contextualizeze politicile privind conflictul de interese în cadrul unor politici mai ample pentru prevenirea și combaterea corupției. De asemenea, prezintă motivul care a stat la baza acestor politici și importanța lor într-o democrație funcțională.

A doua secțiune examinează aspectele comune generale ale structurilor, mecanismelor și metodelor folosite pentru gestionarea conflictului de interese în cele nouă țări membre UE selectate. De asemenea, examinează diferențele largi care există din punct de vedere al cadrului legal, mijloacelor de implementare, mecanismelor de evaluare și mijloacelor de aplicare. Documentul își propune să prezinte în această secțiune motivul care stă la baza diferitelor politici pentru stabilirea unor restricții impuse asupra activităților economice, sociale și politice, teoretic legitime, ale înalților funcționari publici, inclusiv ale politicianilor (din punct de vedere al activităților economice și transparenței) și funcționarilor publici (din punct de vedere al activităților economice și apartenenței la partide politice).

A treia secțiune prezintă succint cele studii de caz pentru cele nouă țări, identificând principalele aspecte și dificultăți întâlnite în fiecare țară la formularea și aplicarea politicilor privind politicile de interese. Aceasta cuprinde o evaluare a avantajelor și dezavantajelor diferitelor instrumente legale din punct de vedere al utilității acestora în prevenirea și gestionarea corespunzătoare a situațiilor reale de conflict de interese.

În sfârșit, a patra secțiune a documentului se concentrează asupra emiterii unor concluzii care ar putea fi interpretate drept recomandări ce furnizează diferite opțiuni pentru formularea și aplicarea politicilor și reglementărilor privind conflictul de interese și combaterea corupției.

I. CADRUL CONCEPTUAL

Definirea conflictului de interese

Lucrarea de față utilizează drept referință conceptuală definiția generică a conflictului de interese formulată de OCDE: „Un conflict de interese implică un conflict între funcția publică și interesele personale ale unui înalt funcționar public, în care interesele personale ale acestuia ar putea influența în mod necorespunzător îndeplinirea atribuțiilor și responsabilităților sale oficiale.¹”.

Avem în vedere – în cadrul conceptului larg de conflict de interese – nu doar situația în care *într-adevăr* există un conflict inacceptabil între interesele unui înalt funcționar public în calitatea sa de cetățean și atribuțiile sale de înalt funcționar, dar și situațiile în care există un conflict de interese *aparent* sau *potențial*.

Conflictul aparent de interese se referă la situația în care există un interes personal despre care alte persoane ar putea în mod rezonabil să considere că ar putea influența atribuțiile înaltului funcționar public, deși, în realitate, nu există sau nu ar putea exista o astfel de influență inadecvată. Existența unui potențiale îndoielei asupra integrității funcționarului public și/sau a organizației acestuia impune ca un conflict de interese aparent să fie considerat drept o situație ce ar trebui evitată.

Un conflict de interese potențial poate exista atunci când un înalt funcționar public are interese personale care ar putea provoca apariția unui conflict de interese *într-un anumit moment în viitor*. Un exemplu ar fi cazul unui înalt funcționar public al cărei (cărui) soț(ie) urmează să fie numit(ă) săptămânile următoare director executiv sau director general al unei societăți vizată de o hotărâre recentă luată de către respectivul funcționar, în deplină cunoștință de cauză a viitoarei numiri a soțului (soției) sale. Definiția fundamentală utilizată aici are, prin urmare, drept bază prezumția că o persoană rațională, cunoscând toate faptele semnificative, ar trage concluzia că interesele personale ale funcționarului ar putea influența în mod necorespunzător comportamentul acestuia sau luarea deciziei.

Conflictul de interese și corupția

Trebuie să se înțeleagă, de asemenea, că acest conflict de interese nu se confundă cu corupția. Uneori există conflict de interese în absența corupției și invers. De exemplu, un înalt funcționar public implicat în luarea unei decizii în care are interese personale poate acționa corect și conform legii și, prin urmare, nu este vorba despre corupție. Un alt funcționar public ar putea lua mită (corupție) pentru a lua o decizie pe care ar fi luat-o oricum, iar această situație nu presupune un conflict de interese.

Cu toate acestea, este tot la fel de adevărat că, în majoritatea cazurilor, corupția apare acolo un interes personal anterior a influențat negativ comportamentul înaltului funcționar public. Acesta este motivul pentru care se recomandă ca prevenirea conflictului de interese să fie considerată un element din cadrul politicii ample de combatere și prevenire a corupției. Plasate în acest context, politicile privind conflictele de interese sunt un instrument important pentru a construi integritatea sectorului public, dar și pentru a apăra și promova democrația.

Democrația și percepția publică asupra corupției

Atitudinea publică referitoare la politică, politicieni, partide politice și parlamente tinde să reflecte o scădere accentuată a încrederii. Dezamăgirea provocată de politică și politicieni a devenit un sentiment aproape universal. În unele țări, această tendință de nemulțumire față de politică, lipsă de încredere în liderii politici și încredere scăzută în parlament slăbește funcționarea democrației și generează un anumit risc de eșec al acesteia. În alte țări, această atitudine este pur și simplu o expresie a epuizării provocate de modelul politicii tradiționale.

Una dintre tezele centrale ale acestei lucrări este aceea că tocmai corupția la nivel public este unul dintre cele mai importante motive ale acestei tendințe îngrijorătoare. Cu toate acestea, pentru a înțelege o astfel de afirmație, este important să se cunoască ce înseamnă cu adevărat corupția. Dacă sensul corupției implică doar luare de mită, atunci în majoritatea țărilor europene nu corupția este cauza acestei nemulțumiri, pentru

¹ Recomandarea Consiliului privind Orientările pentru gestionarea conflictului de interese în serviciul public, a se vedea la <http://www.oecd.org/dataoecd/13/22/2957360.pdf>.

că mituirea înalților funcționari publici nu este o practică des întâlnită. Corupția, însă, nu se referă exclusiv la luare de mită. Corupția se referă la monopolul politic, abuzul de putere, finanțarea ilegală a partidelor, cumpărarea voturilor, favoritism și trafic de influență. Corupția nu se referă abuzul ilegal de putere de către funcționarii publici, în scop personal. Corupția se referă și la abuzul imoral de putere. Interesul personal implicat nu este numai direct, ci și indirect, ceea ce înseamnă că ar putea fi relevant nu numai pentru înaltul funcționar public, dar și pentru partidul politic care l-a numit în funcția respectivă.

Absența unui cadru larg și a cunoașterii cauzelor, consecințelor și naturii corupției au condus, în trecut, la manifestarea, de către sociologi și juriști, a unei tendințe de a evalua corupția din democrațiile occidentale exclusiv din perspectiva dreptului penal. De exemplu, potrivit unui raport din 2002 întocmit de Open Society Institute², absența unui astfel de cadru cuprinzător în țările UE a avut drept rezultat realizarea de către Comisia Europeană a unei evaluări a corupției în țările candidate la cel moment dintr-o perspectivă ce avea drept element central de analiză mita. Din moment ce democrațiile occidentale nu au o incidență crescută a corupției ca infracțiune, aceasta nu a fost considerată o variabilă relevantă la analiza nemulțumirii politice în cele mai dezvoltate țări.

Cu toate acestea, corupția înseamnă mai mult decât luare de mită. Corupția este coruperea politicii, ceea ce se traduce prin orice tip de acțiuni în care actorii din planul politic (inclusiv înalții funcționari publici) încalcă regulile jocului politic (democratic) și pun, mai presus de orice, interesele personale. De exemplu, regulile jocului politic democratic menționează că înalții funcționari publici nu trebuie să abuzeze de putere în scopul interesului personal direct sau indirect. Abuzul de putere se manifestă nu doar atunci când se încalcă legea, ci și atunci când sunt încălcate regulile eticii publice cu scopul de a-și spori puterea sau averea personală.

Având în vedere aceste aspecte, corupția este, dincolo de orice îndoială, o amenințare semnificativă la adresa instituțiilor și proceselor democratice. Are consecințe negative pe plan politic, economic și social. Din punct de vedere politic, diminuează calitatea democrației și a activității guvernamentale și generează capital social negativ. În momentul în care corupția atinge cote înalte, nu există egalitate politică, iar tratamentul preferențial acordat celor foarte corupți este o regulă în regimurile politice în care rețelele corupte dețin puterea. În statele afectate de corupție într-o măsură foarte mare, politicienii și funcționarii publici corupți au tot interesul de a menține o administrație publică inefficientă, deoarece în aceste condiții pot asigura, pe considerente preferențiale, protecție în fața inconvenientelor provocate de această inefficientă. Corupția presupune încredere între actorii care iau parte la schimburi ilegale; această încredere favorizează extinderea rețelilor sociale dense, însă aceste rețele sunt sinonime cu monopolul, clientela personală și luarea de mită. Corupția politică alimentează și multiplică acest tip de rețele.

Din punct de vedere economic, corupția frânează dezvoltarea și descurajează investițiile. Pe plan social, promovează inechitatea economică și psihologică și intensifică încrederea exclusivistă, particularizată, orientată pe grupuri. Încrederea orientată pe grupuri sufocă dezvoltarea încrederii generalizate și totale, iar tocmai această încredere generalizată este esențială pentru solidaritatea socială și luarea unor decizii politice corecte. Pe scurt, nemulțumirea cetățenilor față de funcționarea guvernelor și a partidelor politice s-a concretizat într-un ritm rapid în niveluri din ce în ce mai scăzute de satisfacție față de democrație, de încredere generalizată și în niveluri din ce în ce mai crescute de popularitate a candidaților populiști și a partidelor extremiste.

Într-un sistem democratic funcțional, există un principiu de bază, și anume: esența politicii ar trebui să o constituie identificarea și promovarea interesului general, în concordanță cu regulile prestabilite ale jocului. Politicienii nu ar trebui să uite acest principiu. Funcționarii publici ar trebui să se ghideze după acesta atunci când participă la formularea politicilor și ori de câte ori iau decizii, le întocmesc sau le implementează și le evaluează.

² Open Society Institute/Programul de monitorizare a aderării la UE: "Monitorizarea procesului de aderare la UE: Polica privind corupția și combaterea corupției". Budapest, 2002

Ignorarea acestui principiu este una dintre cauzele nivelului scăzut de încredere în instituțiile democratice fundamentale și unul dintre cele mai importante motive pentru care majoritatea cetățenilor din anumite țări nu sunt mulțumiți de modul în care funcționează democrația în statul respectiv. După cum se arată în tabelul 1, încrederea în parlament este scăzută în toate țările europene studiate. Este la fel de adevărat faptul că rezultatele studiului nu sunt identice pentru toate țările. Desigur, când nivelul corupției – înțelesă drept luare de mită – este de asemenea mare într-o țară, rezultatele studiului pentru țara respectivă sunt mai slabe decât pentru țările în care există în mod obișnuit niveluri scăzute de corupție. Sunt mai slabe nu numai la întrebarea privind încrederea în parlament, ci și la întrebarea privind gradul de satisfacție privind funcționarea democrației (a se vedea Tabelul 1).

Tabelul 1. Încrederea în parlament, satisfacția privind funcționarea democrației și punctele din cadrul Indicelui de percepție a corupției (IPC) din 2005, comparativ, în cele nouă țări și în Republica Cehă.

Tara	Nivel de încredere în parlament foarte mare și mare (% vârstă)	Foarte satisfăcut, satisfăcut de modul de funcționare a democrației în țara noastră (Procentaj)	IPC 2005
„Noi” state membre UE			
Republica Cehă	12,0	36,6	4,3
Ungaria	32,6	31,6	5,0
Letonia	26,3	28,2	4,2
Polonia	30,1	40,6	3,4
State membre „vechi”			
Franța	38,8	45,5	7,5
Germania	34,2	72,8	8,2
Italia	33,2	34,6	5,0
Portugalia	43,7	72,3	6,5
Spania	45,0	63,2	7,0
Marea Britanie	34,1	44,4	8,6

Sursa: *World Values Survey, 2000 și IPC 2005 (TI)*.

În concluzie, deși conflictul de interese și corupția sunt noțiuni diferite, faptul că politicile privind conflictul de interese sunt parte a unei strategii sau politici extinse de prevenire și combatere a corupției este justificat. Cu toate acestea, nu astfel au decurs lucrurile în majoritatea țărilor membre UE de dinainte de 2004 analizate în această lucrare – cu excepția Marii Britanii și într-o anumită măsură, a Germaniei, (a se vedea mai jos), în timp ce este o practică des întâlnită în statele membre care au aderat după 2004. Este posibil ca această practică să fi fost influențată de instituțiile UE, în special de Comisie, în timpul procesului de negociere pre-aderare, iar acest fapt ridică întrebarea referitoare la măsura în care necesitatea de instituire a unei strategii anti-corupție ample este mai degrabă un ideal tehnocrat și nu o realitate politică în democrațiile consolidate.

Indiferent cum ar sta lucrurile, politicile și strategiile privind prevenirea și combaterea corupției sunt foarte importante pentru ameliorarea calității democrației, chiar și pentru apărarea democrației împotriva populismului, apatiei și dezamăgirii. În consecință, politicile privind conflictul de interese sunt la fel de importante pentru îmbunătățirea și consolidarea democrațiilor noastre europene.

Politici și instrumente anti-coruptione

Printre politicile privind prevenirea și combaterea corupției se numără instrumente și strategii foarte diferite, care pot fi împărțite arbitrar în patru categorii mari: structura, prevenirea, depistarea și investigarea, sancționarea.

1. Cadrul structural, care include nu doar angajament politic și conducere după principii etice, dar și strategii și politici menite să evite inechitățile relevante, să construiască încrederea generalizată și totală, să răspândească un capital social pozitiv și să consolideze o democrație de calitate. Un cadru structural sănătos presupune anumite condiții constituționale, deoarece o democrație de calitate adoptă principiile înrudite privind controlul maselor și egalitatea politică³.

Aceste principii au patru dimensiuni:

- Alegeri libere și corecte;
 - Guvern deschis, transparent și responsabil;
 - Drepturi și libertăți civile și politice garantate; și
 - O societate democratică, care cuprinde mijloace de comunicare în masă independente, cu acces la diferite grupuri sociale, responsabilitate publică a corporațiilor private puternice, o cultură politică și un sistem educațional democratic.
2. Instrumente de prevenire, care includ un cadrul legal eficient, coduri deontologice funcționale, un sistem de responsabilizare eficient, un sistem al funcțiilor publice pe bază de carieră și merit, mecanisme de socializare profesională, mai ales în ceea ce privește etica și valorile democratice.
3. Instrumente de depistare și investigare, care includ un organism coordonator care funcționează drept „câine de pază“, linii de asistență telefonică pentru plasarea unui denunț și programe de protecție a denunțătorilor, dar și o rețea eficientă de procurori de specialitate și un număr suficient de inspectori juridici, generali și de controlori specializați.
4. Instrumente de sancționare prin legi de drept penal, sisteme disciplinare, proceduri de responsabilitate economică și sancțiuni administrative.

Politici și instrumente privind conflictul de interese

Care este locul politicilor privind conflictele de interese în sfera extinsă a politicilor anti-coruptione? Într-adevăr, acestea se regăsesc în cele patru categorii. Sunt parte a cadrului structural, deoarece ajută sistemul democratic să construiască încrederea generalizată și să supună guvernul unei analize. Sunt parte a strategiilor de prevenire, deoarece reglementările privind conflictele de interese, codurile deontologice, legile privind incompatibilitatea și alte instrumente – cum ar fi normele privind abținerea și retragerea voluntară – constituie o abordare foarte eficientă în prevenirea corupției. Politicile privind conflictul de interese sunt de asemenea parte integrantă a detectării și investigării corupției, deoarece anumite instrumente din cadrul acestor politici – cum ar fi declararea venitului și declararea bunurilor familiei – pot reprezenta un instrument util în depistarea actelor de corupție. În cele din urmă, acestea fac parte din cadrul instrumentelor de sancționare, deoarece în unele țări conflictul de interese este considerat o infracțiune, în timp ce alte state au prevăzut diferite sancțiuni pentru încălcarea legilor și reglementărilor privind conflictul de interese.

Cele mai importante instrumente pentru prevenirea și evitarea conflictelor de interese sunt:

- Restricționarea angajării paralele;
- Declararea venitului personal;
- Declararea venitului familiei;
- Declararea bunurilor personale;
- Declararea bunurilor familiei;
- Declararea darurilor;

³ Beetham, David (1994), *Defining and Measuring Democracy* (Definirea și evaluarea democrației), Sage, London

- Securizarea și controlul accesului la informații interne;
- Declararea intereselor personale în administrarea contractelor;
- Declararea intereselor personale în luarea deciziilor;
- Declararea intereselor personale în participarea la întocmirea și furnizarea consilierii de natură politică;
- Prezentarea publică a declarațiilor de venit și avere;
- Restricționarea și controlul afacerilor sau al activității în cadrul ONG-urilor după părăsirea funcției publice
- Restricționarea și controlul darurilor sau al altor forme de beneficii;
- Restricționarea și controlul deținerii concomitente de funcții în organisme externe (de exemplu, într-un ONG, o organizație politică sau o societate de stat);
- Recuzarea sau retragerea voluntară a înalților funcționari publici din îndeplinirea funcției publice atunci când participarea la o reuniune sau luarea unei anumite decizii i-ar putea plasa într-un context de conflict de interese;
- Restricții impuse asupra persoanei și familiei în ceea ce privește deținerea de titluri de proprietate la societăți private;
- Renunțarea la investiții, fie prin vânzarea intereselor de afaceri sau a investițiilor, fie prin instituirea unui fond fiduciar sau a unui contract de administrare fiduciară.

II. ASPECTE COMUNE ȘI DIFERENȚE ÎN CELE NOUĂ ȚĂRI

A. Aspecte comune

Prezentul document prezintă o imagine generalizată a aspectelor comune ale diferitelor programe naționale privind conflictul de interese. În acest scop, vom urmări lista aspectelor considerate relevante pentru politicile privind conflictul de interese și vom examina modul în care acestea sunt considerate relevante pentru politicile privind conflictul de interese și examinează modul în care sunt tratate acestea în cele nouă țări analizate (a se vedea, de asemenea, tabelul sinoptic din anexă).

1. Parte a unei politici sau strategii mai ample? Toate cele "nouă" state membre UE studiate în prezentul raport au adoptat în mod oficial o strategie amplă pentru prevenirea și combaterea corupției, iar programele lor privind conflictul de interese fac parte din aceste strategii ample. Cu toate acestea, "vechile" state membre UE nu dispun de astfel de strategii ample — doar Germania are un acord federal privind combaterea corupției. Ca urmare, politicile privind conflictul de interese nu fac parte, în aceste țări, din cadrul unei politici mai ample. Cu toate acestea, Marea Britanie reprezintă o excepție, întrucât programele sale privind conflictul de interese fac parte dintr-o politică amplă de "standarde etice în sectorul public". Acestea nu fac parte dintr-o strategie amplă de combatere a corupției, ci dintr-o strategie amplă de garantare și îmbunătățire a standardelor etice în viața publică.

2. Metodă de prevenire? Toate statele membre "noi" analizate în acest raport dispun de metode de prevenire și remediere, deși în cazul Ungariei metoda este în mai mult de prevenire. Ungaria nu dispune de un sistem de sancțiuni penale pentru încălcarea normelor privind conflictul de interese, spre deosebire de Letonia și Polonia. Franța folosește ambele metode și a instituit o infrațiune specială legată de conflictul de interese pe care a denumit-o "urmărire ilicită de interese". Cele cinci țări membre UE "vechi" dispun de o metodă de prevenire.

3. Măsurile de prevenire

- Restricționarea angajării paralele: În toate țările studiate, înalții funcționari publici au restricții asupra angajării paralele. Demnitarii, inclusiv membrii guvernului, funcționarii publici și judecătorii au această restricție în toate țările, însă în Franța, Germania, Polonia și Spania, aceste restricții sunt mai severe decât în celelalte țări. Toate țările au impus restricții asupra ocupării de funcții în sectorul public pentru membrii parlamentului, însă doar Spania a instituit incompatibilități stricte între funcția de membru al parlamentului și deținerea unor posturi în instituții private. În Franța și Ungaria înalții funcționari aleși pe plan local pot fi membri ai parlamentului național. În toate țările există restricții privind ocuparea unor posturi în domeniul public și privat atunci când înalții funcționari aleși pe plan local sunt angajați cu normă întreagă și primesc un salariu pentru ocuparea funcțiilor în care au fost aleși.
- Declararea venitului personal: Acest tip de declarație nu este necesară în Franța, Germania și Marea Britanie, însă în ultimele două țări, membrii parlamentului trebuie să declare anumite tipuri de plăți atunci când suma este semnificativă. În Ungaria și Italia, doar membrii parlamentului trebuie să își declare venitul (în Italia, demnitarii trebuie să declare anumite venituri), în timp ce în Polonia, doar înalții funcționari aleși pe plan local și demnitarii trebuie să declare acest tip de venit. În Spania, înalții funcționari aleși pe plan local și demnitarii trebuie să își declare venitul, iar membrii parlamentului ar trebui să declare, de asemenea, activitățile plătite. În Letonia, nu doar demnitarii și înalții funcționari aleși trebuie să își declare veniturile, ci și funcționarii publici.
- Declararea venitului familiei. Doar în Polonia soții (soțiile) înalților funcționari aleși pe plan local și ai (ale) demnitarilor sunt obligați (obligate) să își declare venitul. În Spania, declarația este voluntară pentru soții (soțiile) demnitarilor. În toate celelalte țări, nu există obligația de a da această declarație.
- Declararea bunurilor personale: În Germania și Marea Britanie, declarația de avere nu este obligatorie, deși membrii parlamentului britanic ar trebui să își declare averea în cazul în care aceasta depășește 59.000 lire sterline. În Germania, funcționarii publici, înainte de a fi

numiți, trebuie să dea o declarație formală prin care să recunoască faptul că nu au datorii foarte mari. În toate “vechile” țări UE analizate, funcționarii publici nu au obligația de a-și declara averea, însă în cele trei țări membre UE “noi”, ei au această obligație (în Ungaria, acest lucru se aplică doar directorilor). Membrii guvernului și demnitarii, membrii parlamentului și înalții funcționari aleși pe plan local au obligația de a-și declara averea în toate țările, cu excepția Germaniei și a Marii Britanii.

- Declaraarea bunurilor familiei: În Polonia, soții (soțiile) înalților funcționari aleși pe plan local și a demnitarilor trebuie să își declare, de asemenea, averea. În Ungaria, toți membrii familiei care locuiesc cu un demnitar sau un înalt funcționar trebuie să își declare averea. În toate celelalte țări, această declarație nu este obligatorie.
- Declaraarea darurilor. În Letonia, declarația privind darurile este obligatorie pentru toți înalții funcționari publici (inclusiv înalții funcționari aleși și membrii parlamentului). În Polonia, această obligație se aplică doar înalților funcționari aleși pe plan local și demnitarilor, iar în Ungaria, doar membrilor parlamentului. În Germania, Spania și Marea Britanie, declarația este obligatorie pentru demnitari și membrii guvernului. Membrii parlamentului britanic trebuie să declare orice dar cu o valoare de peste 1% din salariu. Membrii parlamentului din Germania trebuie să dezvăluie acest tip de informație atunci când darul valorează peste 5000 de euro. În Franța, membrii parlamentului trebuie să declare orice dar, indiferent de valoarea acestuia.
- Securizarea și controlul accesului la informațiile interne: Funcționarii publici din toate țările trebuie să păstreze secrete orice informații confidențiale, iar în Franța, Ungaria, Polonia și Spania, există norme care specifică în mod clar această obligație, precum și sancțiuni în acest sens. Membrii parlamentului din Ungaria și Spania au obligația de păstrare a confidențialității.
- Declaraarea intereselor personale în administrarea contractelor: Obligația de a da o declarație oficială cu privire la aceste interese private este impusă demnitarilor în țări precum Portugalia (cuprinzând, de asemenea, informații privind perioada de trei ani anterioară numirii) și Spania (unde această perioadă este de doi ani). În Germania și Spania, această declarație este obligatorie și pentru înalții funcționari aleși pe plan local. În Marea Britanie, funcționarii publici, inclusiv funcționarii aleși pe plan local, trebuie să facă o declarație oficială privind interesele⁴ ori de

⁴ Membrii Parlamentului din Marea Britanie sunt obligați să completeze un formular care cuprinde zece categorii de interese ce trebuie declarate, după cum urmează:

- 1) *Funcții de conducere* — orice funcții de conducere în societăți, publice sau private, pentru care remunerația depășește 1% din salariul parlamentar actual (de ex. 590£ la 1 aprilie 2005);
- 2) *Post, funcție, profesie remunerată* — orice post, funcție, meserie sau profesie pentru care remunerația depășește 1% din salariul parlamentar sau în care membrul respectiv are un interes pecuniar; (Această categorie impune ca Membrul Parlamentului să dezvăluie calitatea sa de membru pe piața de asigurări Lloyds, precum și categoria de tranzacții cu asigurări pe care acesta le efectuează.)
- 3) *Clienți* — orice formă de angajare remunerată de la punctele (1) sau (2) de mai sus care generează prestarea unor servicii către clienți care depind foarte mult de funcția ocupată de Membrul Parlamentului, precum și dezvăluirea numelor clienților și a naturii afacerii acestora; (Această categorie urmărește să întărească interdicția, hotărâtă de către Camera la 6 noiembrie 1995, de a face lobby în schimbul unor recompense sau prestații. Efectul acestei norme constă în faptul că Membrii Parlamentului nu ar trebui să inițieze sau să participe la dezbateri în Camera sau într-un comitet care urmărește să acorde beneficii exclusiv unei persoane fizice sau juridice de la care Membrul Parlamentului primește o remunerație. Notele din formular explică faptul că serviciile respective cuprind acțiuni legate de dezbateri parlamentare sau alte servicii asociate calității de membru, cum ar fi reuniuni de sponsorizare, sau funcții în organisme parlamentare sau furnizarea de consultanță privind afacerile parlamentare sau publice.)
- 4) *Sponsorizări* — orice donație care depășește 1000 de lire sterline acordată circumscripției Membrului în ultimele 12 luni sau care era legată în mod specific de candidatura membrului sau de funcția de membru, sau orice altă formă de sponsorizare sau sprijin financiar sau material acordat Membrului care depășește 1000 lire pe an; (Această categorie scoate la iveală orice sursă de sprijin de la care Membrul Parlamentului primește beneficii financiare sau materiale și care ar cuprinde servicii de cazare gratuite sau subvenționate sau servicii de cercetare gratuite sau subvenționate.)
- 5) *Daruri, beneficii, servicii de catering și divertisment* — orice dar, beneficiu, servicii de catering și divertisment primite de către un Membru al Parlamentului sau soțul sau partenerul acestuia, care depășește 1% din salariul parlamentar și care are legătură, în orice fel, cu calitatea de membru al Camerei; (Această categorie vastă cuprinde orice servicii de catering și divertisment, alte servicii sau facilități furnizate la un cost sub cel practicat în mod obișnuit. Darul sau beneficiul trebuie incluse în declarație în cazul în care valoarea cumulativă dintr-o singură sursă depășește pragul de 1%. Beneficiile acordate tuturor Membrilor Parlamentului sau tuturor Membrilor Parlamentului într-un anumit domeniu, Beneficiile acordate tuturor Membrilor Parlamentului sau tuturor Membrilor Parlamentului dintr-un anumit domeniu, servicii de catering și divertisment pentru membrii guvernului, cheltuielile de călătorie rezonabile și diurna pentru participarea la conferințe sau vizite pe teren pe teritoriul Marii Britanii nu trebuie incluse.)
- 6) *Vizite în străinătate* — orice vizită în străinătate efectuată de către un membru al parlamentului sau soțul (soția) sau partenerul acestuia în ultimele 12 luni realizată în legătură sau ca rezultat al calității sale de membru al Camerei, al cărei cost a depășit 1% din salariul parlamentar și nu a fost suportat în întregime de către Membru sau din fonduri publice ale statului; (Se exclud vizitele realizate de către Camera Comunelor sau în numele acesteia, sau de către sau în numele comitetelor sale și organismelor interparlamentare, cum ar fi Consiliul

câte ori există un interes despre care alte persoane ar putea considera în mod rezonabil că influențează acțiunile funcționarului. Înalții funcționari publici din Marea Britanie trebuie să includă în declarație interesele familiei și interesele asociațiilor apropiate. În Franța, Ungaria, Italia, Letonia și Polonia, această declarație oficială nu este necesară, însă dacă există un conflict specific de interese, este obligatoriu să se declare interesul personal implicat în procedură și să se solicite permisiunea de abținere de la vot.

- Declararea intereselor personale în luarea deciziilor sau exprimarea votului: Obligația de a da o declarație oficială cu privire la aceste interese personale este impusă în țări precum Portugalia (cuprinzând, de asemenea, informații privind perioada de trei ani anterioară numirii) și Spania (unde această perioadă este de doi ani) demnitarilor și membrilor parlamentului, iar în Spania înalților funcționari numiți pe plan local (în Portugalia, această declarație este voluntară pentru înalții funcționari aleși pe plan local). În Germania, această declarație este obligatorie doar pentru înalții funcționari aleși pe plan local. În Marea Britanie, înalții funcționari publici, inclusiv membrii parlamentului și înalții funcționari aleși pe plan local, ar trebui să dea o declarație oficială privind interesele ori de câte ori există un interes despre care alte persoane ar putea considera în mod rezonabil că influențează acțiunile înaltului funcționar. Înalții funcționari publici din Marea Britanie trebuie să includă în declarație interesele familiei și interesele asociațiilor apropiate. În Ungaria, doar membrii parlamentului au obligația de a da această declarație. În Franța, Italia, Letonia și Polonia, această declarație oficială nu este necesară, însă dacă există un conflict de interese, este obligatoriu să se declare interesul personal implicat în procedură și să se solicite permisiunea de abținere de la vot.
- Declararea intereselor personale în participarea la întocmirea și furnizarea consilierii de natură politică: Obligația de a da o declarație oficială cu privire la aceste interese private este impusă demnitarilor numiți în funcții politice în țări precum Portugalia (cuprinzând, de asemenea, informații privind perioada de trei ani anterioară numirii) și Spania (unde această perioadă este de doi ani). În Spania, această declarație este obligatorie și pentru înalții funcționari aleși pe plan local. În Germania, această declarație este obligatorie doar pentru înalții funcționari aleși pe plan local. În Marea Britanie, înalții funcționari publici, inclusiv cei aleși pe plan local ar trebui să facă o declarație oficială cu privire la interesele lor ori de câte ori există un interes despre care alte persoane ar putea considera în mod rezonabil că influențează acțiunile funcționarului. Înalții funcționari publici din Marea Britanie trebuie să includă în declarație interesele familiei și interesele asociațiilor foarte apropiate. În Franța, Ungaria, Italia, Letonia și Polonia, această declarație oficială nu este necesară, însă dacă există un conflict de interese, este obligatoriu să se declare interesul personal implicat în procedură și să se solicite permisiunea de abținere de la vot.
- Prezentarea publică a declarațiilor de venit și avere. În Franța sau Ungaria, nu există dispoziții privind prezentarea publică a declarațiilor, în timp ce în Polonia prezentarea publică a declarațiilor este obligatorie doar pentru înalții funcționari aleși pe plan local, iar în Germania și Italia, doar pentru membrii parlamentului. În Marea Britanie, demnitarii trebuie să declare darurile, iar această declarație este publică. Declarațiile privind interesele ale Membrilor Parlamentului din Marea Britanie sunt de asemenea publice. În Spania, declarațiile privind interesele ale membrilor parlamentului și înalților funcționari aleși pe plan local sunt făcute publice doar la cererea unei (unor) persoane interesate, însă conform unui proiect de lege nou, declarațiile de avere ale membrilor guvernelor și secretarilor de stat se vor face publice. În

Europei.)

- 7) *Beneficii sau daruri din străinătate* — orice dar sau beneficiu care depășește 1% din salariul parlamentar, primit în ultimele 12 luni de către membru, soțul (soția) sau partenerul acestuia în numele unui guvern, organizații sau persoane din străinătate și care este asociat în orice fel calității de membru al Camerei; (Formularul impune dezvăluirea naturii beneficiului și a sursei acestuia.)
- 8) *Teren și proprietăți* — orice teren sau proprietate (alta decât o locuință rezidențială personală a Membrului, soțului (soției) sau partenerului acestuia) în valoare de peste 59.000 de lire sterline, sau primirea unui venit din chirii de peste 10% din salariul parlamentar actual (de ex. 5.900 lire sterline în 2005); (Membrul Parlamentului trebuie să indice natura tuturor proprietăților respective, indicând locația generală, însă valoarea venitului din chirii nu trebuie inclusă.)
- 9) *Deținerea de acțiuni* — orice deținere a peste 15% din capitalul social emis al unei companii sau orice deținere a 15% sau mai puțin, atunci când valoarea acestui capital este mai mare decât salariul parlamentar actual, (Acțiunile deținute de către soțul (soția) sau partenerul membrului parlamentului nu trebuie introduse.)
- 10) *Diverse* — orice alte interese relevante despre care Membrul consideră că ar trebui dezvăluite. (Formularul indică faptul că nu este obligatoriu să se specifice interesele care nu aduc venit, însă acestea pot fi specificate dacă membrul parlamentului crede că alte persoane ar putea considera că îi influențează acțiunile în același mod în care le-ar influența un interes remunerat.)

Portugalia, declarațiilor demnitarilor, ale membrilor parlamentului și ale funcționarilor aleși pe plan local sunt publice, iar în Letonia, toate declarațiile sunt publice.

- Restricționarea și controlul afacerilor sau al activităților în cadrul ONG-urilor după părăsirea funcției publice: În Portugalia și Spania, pe o perioadă de doi ani (Spania) sau trei ani (Portugalia) de la părăsirea unui post public, foștii demnitari nu au voie să accepte să se angajeze în societăți comerciale sau private care sunt sau au fost implicate într-o relație contractuală, de control sau directă cu organizația publică în care au fost angajați anterior. În Germania, Ungaria și Italia nu există astfel de restricții. În Polonia, demnitarii numiți în funcții politice trebuie să obțină aprobare pentru a ocupa posturi diferite înainte de încheierea mandatului. Franța, Italia și Marea Britanie impun restricții și controlează activitățile comerciale ale funcționarilor publici după ce aceștia își părăsesc postul, iar în Polonia aceste restricții vizează atât funcționarii publici, cât și înalții funcționari aleși pe plan local. Perioadele de restricție sunt diferite: un an în Polonia, doi în Marea Britanie, și cinci în Franța. În Franța, există un regulament foarte detaliat privind locurile de muncă ocupate de funcționarii publici după părăsirea posturilor lor, iar funcționarii publici din Marea Britanie trebuie să raporteze orice contacte din partea unor entități externe care oferă locuri de muncă, inclusiv ONG-uri.
- Restricționarea și controlul darurilor sau al altor forme de beneficii: Marea Britanie dispune de o politică foarte strictă în ceea ce privește darurile. De exemplu, demnitarilor li se permite să păstreze daruri doar dacă valoarea acestora este mai mică de 140 de lire sterline. Funcționarii publici și membrii parlamentului nu pot accepta niciun fel de daruri. În Germania și Spania, înalții funcționari publici nu pot accepta daruri; În Franța, aceștia nu pot accepta daruri atunci când acest lucru le afectează independența. Există restricții în această privință în Polonia demnitari și înalții funcționari aleși pe plan local, iar în Ungaria restricțiile se aplică membrilor parlamentului. În orice caz, întrucât este foarte dificil să se facă o delimitare între primirea de daruri și luarea de mită, putem concluziona că în toate țările nu este posibil să se accepte daruri atunci când acestea afectează grav independența înaltului funcționar public.
- Restricționarea și controlul deținerii concomitente de funcții în organisme externe (de exemplu, într-un ONG sau partid politic): Aceste restricții sunt foarte importante pentru judecători, întrucât independența și imparțialitatea acestora ar putea fi subminată în cazul în care ar face parte dintr-un partid politic. Acesta este și motivul care stă la baza interdicției de deținere a unor funcții politice impusă judecătorilor în toate țările studiate. În Franța, Germania, Letonia, Polonia, Spania și Marea Britanie există restricții privind deținerea concomitentă de funcții în ONG-uri de către demnitari. În Ungaria, Polonia și Marea Britanie, funcționarii publici de rang înalt nu au dreptul de a ocupa funcții de conducere în partide politice.
- Recuzarea sau retragerea voluntară. Toate persoanele care acționează în numele administrației trebuie să fie excluse de la participarea în emiterea unui act administrativ sau instituirea unui contract administrativ ori de câte ori au un interes personal într-o astfel de decizie. De exemplu, o persoană implicată într-o procedură administrativă în numele administrației poate fi vizată — ea sau o rudă a acesteia — de către procedura administrativă. În acest caz, înaltul funcționar public ar trebui să își mențină funcția, însă să nu participe în luarea deciziilor în privința aspectelor care îl afectează. Acest lucru poate fi realizat, de exemplu, dacă decizia respectivă este luată de către un terț independent sau dacă înaltul funcționar vizat se abține de la exprimarea votului în legătură cu deciziile respective, se retrage din dezbaterile propunerilor și planurilor relevante sau nu primește documente și alte informații în legătură cu interesul său privat. În toate țările studiate⁵, toți înalții funcționari publici trebuie să se abțină de la participarea în emiterea unui act administrativ sau instituirea unui contract administrativ ori de câte ori au un interes personal într-o astfel de decizie. În Franța, Germania și Spania, aceste reguli sunt foarte detaliate.
- Restricții impuse asupra persoanei și familiei în ceea ce privește deținerea de titluri de proprietate la societăți private: În Franța, Letonia, Portugalia, Spania și Marea Britanie, există restricții impuse tuturor funcționarilor publici cu privire la deținerea de titluri de proprietate în societăți private atunci când aceste societăți au relații contractuale cu sectorul public sau atunci când înalții funcționari publici trebuie să reglementeze, controleze aceste societăți sau să stabilească relații contractuale cu ele. În Italia, pentru înalții funcționari aleși pe plan local, există

⁵ Nu există informații disponibile despre Ungaria în această privință.

anumite restricții în ceea ce privește deținerea de proprietăți; Italia a impus restricții și pentru membrii parlamentului, însă acestea sunt interpretate în sens foarte restrictiv și nu sunt aplicate în practică. În Polonia, înalților funcționari aleși pe plan local nu li se permite să dețină propria afacere. În Germania și Ungaria, nu există restricții în această privință.

- Renunțarea la investiții, fie prin vânzare, fie prin instituirea unui fond fiduciar sau a unui contract de administrare fiduciară. Aceste soluții pentru renunțarea la investiții sunt reglementate în Marea Britanie pentru demnitari, au devenit posibile în Franța, iar în Spania vor fi, de asemenea, impuse pentru demnitari.

4. Depistare

4.1. *Depistare prin intermediul persoanelor care denunță?* Germania, Ungaria și Marea Britanie au elaborat un sistem de denunțare prin intermediul “denunțătorilor” (persoane care raportează cazuri de încălcare a legii în sectorul public). Celelalte țări analizate nu dispun de un astfel de sistem.

4.2. *Organism independent?* Instrumentele instituționale pentru depistarea și investigarea conflictelor de interese variază de la o țară la alta. Nu există aspecte comune, cu excepția dificultăților întâmpinate la înființarea unui organism cu adevărat independent. Biroul leton pentru protecția împotriva corupției și combaterea acesteia are un grad ridicat de independență și dispune de puteri vaste de investigare și urmărire penală. Cu toate acestea, singurul organism cu adevărat independent este Curtea Constituțională din Portugalia. În mod evident, folosirea curții pentru depistarea conflictelor de interese este un aspect foarte controversat care a fost respins în majoritatea țărilor. Țările mari și în special țările cu acorduri federale nu își pot permite să folosească curtea constituțională pentru depistarea și investigarea conflictelor de interese, întrucât curtea are tendința de a fi suprasolicitată, ocupându-se de foarte multe aspecte constituționale.

În Germania și Ungaria, activitățile de depistare și investigații sunt desfășurate prin control ierarhic, ceea ce înseamnă că fiecare director de agenție, autoritate sau organism local are responsabilitatea de a depista și controla conflictele de interese prin inspecții interne și sancționarea încălcărilor. În Polonia, depistarea și investigațiile sunt asigurate prin control ierarhic (supravegherea este exercitată de către primul ministru și miniștrii din guvernul central și de către guvernatori și camerele de recurs autonome din administrația locală). Camera Supremă de Control și Ombudsman au de asemenea o contribuție în ceea ce privește depistarea, iar Ministerul de Finanțe supraveghează administrația locală.

În Marea Britanie nu există un organism special pentru supravegherea și evaluarea aplicării reglementărilor privind conflictul de interese. În departamentele autorității centrale, această sarcină ar reveni Oficiului Național de Audit în rolul său de auditare și de revizuire a economiei, eficienței și eficacității cheltuielilor publice. Comisia de Audit joacă un rol similar în legătură cu cheltuielile administrației locale, însă aspecte privind conduita membrilor autorității locale sunt analizate în prezent de către Comitetul Standardelor pentru Anglia (și organismele comparabile din Scoția și Țara Galilor), care au început să primească plângeri în 2002. Organismul cel mai apropiat de un organism național de tipul celui din Portugalia ar fi Comitetul pentru Standarde în Viața Publică, care, în cel de-al 10-lea raport publicat în 2005, a analizat implementarea celor Șapte Principii ale sale în sectorul public din Marea Britanie.

În Franța declararea averilor este controlată de un organism ne-independent: Comisia pentru transparență financiară în politică (PFTC). Trei comisii etice profesionale controlează afacerile ulterioare încheierii mandatului și posturile foștilor funcționari publici. În Italia, sistemul este complicat întrucât organismele implicate sunt foarte diferite. Autoritatea Italiană pentru Concurență și Autoritatea Italiană de reglementare în mijloacele de comunicare (pentru conflicte de interese în domeniul publicității și respectiv al mijloacelor de comunicare în masă) sunt organismele responsabile de depistarea și investigarea conflictelor de interese în care sunt implicați membri ai guvernului. Conflictele de interese privind funcționarii publici și sistemul judiciar sunt depistate prin control ierarhic. Președinții camerelor controlează membrii parlamentului. În plus, „Înaltul Comisar poate efectua activități de depistare și investigare pentru Prevenirea și Combaterea Corupției și alte forme de contravenții în administrația publică”. În sfârșit, Spania va înființa un Oficiu pentru Conflictele de Interese (dispunând de o oarecare independență, însă nu într-o măsură foarte mare) responsabil de conflictele de interese ale membrilor guvernului și demnitarilor. Președinții camerelor pentru controlul membrilor parlamentului. Conflictele de interese ale funcționarilor publici, înalților funcționari aleși pe plan local și ale funcționarilor din sistemul judiciar sunt depistate prin control ierarhic și prin plângerile adresate de către cetățenii afectați de decizii

părtinitoare.

5. Investigarea

5.1. *Cine?* Procurorii publici din toate țările studiate efectuează investigații penale. În Portugalia, Directoratul central pentru investigarea infracțiunilor economice și financiare și corupției care constituie o parte a sistemului judiciar, joacă, de asemenea, un rol în anchetele penale. În Spania, un Birou special anti-corupție este însărcinat cu investigarea infracțiunilor grave de corupție. Acesta, creat în 1995 prin consensul partidelor politice aflate la putere, face parte din Biroul Parchetului Spaniol, funcționând după aceleași norme de operare ca și celelalte parchete. Activitatea biroului este susținută de câteva unități specializate – una de la Departamentul Financiar (cu patru inspectori fiscali și șase inspectori adjuncți), alta de la Intervenția Statului (cu doi inspectori și trei administratori) și alte două de la poliție (una de la Garda Civilă și alta de la poliția judiciară), în total personalul ajungând la 25 de oameni. Asistența este oferită și de 11 procurori specializați în infracționalitatea economică și fraudele fiscale de la Parchet, precum și de 21 de asistenți. Toate unitățile și toți procurorii sunt supravegheați de Procurorul Șef.

Toate țările întreprind anchete administrative, care sunt de obicei efectuate de organismul/autoritatea responsabilă de depistare (a se vedea mai sus). În Letonia, Biroul de Prevenire și Combatere a Corupției investighează cazurile de corupție și încălcarea reglementărilor privind conflictele de interese. Acesta poate investiga conturile bancare sau tranzacțiile financiare și are acces la bazele de date ale agenției fiscale. În Ungaria, „Registrul de Declaraare a Bunurilor și Biroul de Control” este organismul însărcinat cu investigarea din momentul în care îi parvine un caz depistat din partea autorităților competente. Poate investiga conturile bancare sau tranzacțiile financiare și are acces la bazele de date ale agenției fiscale. În Polonia, poliția și Agenția de Securitate Internă susțin procesul de investigare în cazul în care este vorba despre o infracțiune, în timp de Ministerul de Finanțe examinează declarațiile înalților funcționari aleși pe plan local. În Germania, inspectorii fiscali pot ancheta cazurile de conflicte de interese în cazul comiterii unei fraude fiscale și au acces la conturile bancare. În Franța, Comisia pentru combaterea spălării banilor poate contribui la derularea investigațiilor în cazul în care a fost comisă o infracțiune. În Italia, Autoritatea pentru Concurență și Autoritatea de reglementare în mijloacele de comunicare sunt însărcinate cu investigarea conflictelor de interese în cazul membrilor guvernului, dar au acces doar la conturile bancare și la registrele fiscale numai în cazul în care dețin un mandat.

6. Urmărirea

Judiciară sau administrativă: Ambele tipuri există în toate țările studiate. Urmărirea judiciară se declanșează în cazul unei infracțiuni, iar cea administrativă se aplică ori de câte ori s-a constatat o abatere disciplinară.

7. Sanctiuni

7.1. *Penale:* Infracțiuni legate de “conflicte de interese gestionate inadecvat” există în majoritatea țărilor studiate. În Letonia, încălcările reglementărilor privind conflictul de interese se sancționează cu până la 5 ani de închisoare în cazul în care interesul public a fost prejudiciat semnificativ. În Polonia, înalții funcționari publici aleși pe plan local pot fi sancționați cu până la 3 ani de închisoare în cazul în care au sunt găsiți vinovați pentru fals în declarațiile privind interesele. În Marea Britanie, sancțiunile penale sunt corelate cu nedeazălăuirea intereselor de către membrii Parlamentului Scoțian, Adunarea Țării Galilor și Adunarea Irlandei de Nord. Aceste sancțiuni se aplică pentru o anumită perioadă de tranziție pentru nedeazălăuirea intereselor pecuniare de către membrii autorităților locale și pentru neretrăgerea din sesiunile decizionale ale autorității locale. În Italia, membrii guvernului ar putea fi urmăriți penal în cazul în care nu depun o declarație privind interesele sau dacă aceasta cuprinde informații false, potrivit Autorității pentru Concurență și Autorității de reglementare în mijloacele de comunicare. În Franța există o infracțiune specială denumită “urmărirea ilicită de interese”, iar sancțiunea poate ajunge până la cinci ani de închisoare și o amendă de 75 000 de euro. De asemenea, în Franța constituie o infracțiune și încălcarea restricțiilor privind angajarea în companii private după încheierea mandatului în sectorul public, în scopul obținerii unor beneficii financiare; sancțiunea este de maximum doi ani de închisoare și o amendă de 30.000 de euro. În Germania, există o infracțiune legată de conflictul de interese numită “acceptarea unui avantaj”. Prevederea de la punctul 331 din Codul Penal reglementează toate tipurile de avantaje. Instrucțiunile referitoare la ministere enumeră cele mai importante exemple:

- Bani sau avantaje cu valoare similară, cum ar fi jetoane sau vouchere;

- Bijuterii;
- Orice tip de dispozitive sau aparatură pentru uz privat, cum ar fi dispozitive electronice;
- Reducere de preț în scop particular ;
- Reducerea dobânzilor la împrumuturi;
- Salariu nejustificat de mare pentru ocuparea paralelă a unui alt post, acceptată de lege ;
- Angajarea rudelor funcționarului public;
- Bilete, vouchere de călătorie, mese costisitoare;
- Oferirea unor cazări costisitoare în mod nejustificat ;
- Moșteniri;
- Onorarii speciale ;
- Invitații la evenimente exclusiviste ;
- Avantaje sexuale.

7.2 *Discipline*

7.2.1 *Suspendarea salariului:* Sancțiunile administrative se aplică, în majoritatea țărilor studiate, funcționarilor publici. Au fost prevăzute și pentru judecători în Franța, Germania, Italia, Letonia și Spania. În Polonia, funcționarii aleși pe plan local pot fi sancționați cu suspendarea salariului, iar în Marea Britanie, nerespectarea Codului deontologic de către un membru al Parlamentului poate conduce la reținerea salariului.

7.2.2 *Demiterea:* Demiterea este cea mai semnificativă sancțiune administrativă pentru încălcarea reglementărilor privind conflictul de interese în toate țările studiate. În special demiterea funcționarilor publici și a judecătorilor este stipulată în reglementărilor din majoritatea țărilor. Membrii guvernului și demnitarii pot fi, de asemenea, sancționați prin îndepărtarea din funcție în Franța, Ungaria, Letonia, Polonia, Portugalia și Spania (potrivit noului proiect de lege).

7.3 *Administrative:* Sancțiunile administrative care se regăsesc în norme sunt: amenzi, sancțiuni morale (cum ar fi publicarea încălcării în Jurnalul Oficial al Parlamentului sau în Monitorul Oficial al statului respectiv), rapoarte adresate Parlamentului, interzicerea de a deține o funcție publică timp de zece ani, restituirea bunurilor primite în mod ilegal.

B. Diferențe

După trecerea în revistă a aspectelor comune, prezentăm trăsăturile specifice din fiecare țară – existente sau programate, unice sau inovatoare. Vom arăta de asemenea și care sunt motivele care stă la baza acestor diferențe.

Marea Britanie: Metoda aplicată în Marea Britanie este diferită de celelalte metode prin faptul că problema conflictului de interese este tratată ca o fațetă a normelor etice în sectorul public. Deși nu există nici măcar o normă care să reglementeze conflictul de interese în serviciul public, există “Șapte principii” ale vieții publice care au fost aprobate de toate guvernările care s-au succedat și care au devenit reperele de evaluare a standardelor vieții publice. Dată fiind importanța acestora, le explicăm pe larg, după cum urmează:

“Altruismul

Persoanele care dețin funcții publice trebuie să ia decizii exclusiv din punctul de vedere al interesului public. Nu trebuie să facă astfel de demersuri în vederea obținerii unor beneficii financiare sau materiale, de orice tip, pentru ei înșiși, pentru familiile sau apropiații lor.

Integritatea

Persoanele care dețin funcții publice nu trebuie să fie constrânși de niciun fel de obligație financiară sau de altă natură provenind din partea unor indivizi sau organizații externe care ar putea influența modul de îndeplinire a atribuțiilor publice.

Obiectivitatea

Atunci când își îndeplinesc atribuțiile publice, inclusiv când numesc persoane în funcții publice, acordă contracte sau recomandă persoane pentru recompense și beneficii, persoanele care dețin funcții publice trebuie să facă alegeri pe bază de merit.

Responsabilitatea

Persoanele care dețin funcții publice sunt responsabile pentru propriile decizii și pentru acțiunile pe care le întreprind. De asemenea, trebuie să se supună oricărui tip de investigație care vizează funcția pe care o dețin.

Transparența

Persoanele care dețin funcții publice trebuie să fie cât mai transparente în privința deciziilor și a acțiunilor pe care le întreprind. Trebuie să își justifice deciziile și să restricționeze dezvăluirea de informații numai în cazul în care interesul public general o impune.

Onestitatea

Persoanele care dețin funcții publice au obligația să declare toate interesele personale care au legătură cu funcția lor publică și să ia toate măsurile necesare pentru a rezolva conflictele care apar, într-o manieră care să protejeze interesul public.

Calități de lider

Persoanele care dețin funcții publice trebuie să promoveze și să sprijine aceste principii manifestând calități de lider și prin puterea exemplului.”

Comitetul pentru standarde în viața publică (un comitet permanent parlamentar) examinează aspecte privind standardele deontologice ale tuturor persoanelor care dețin funcții publice (membri ai guvernului central și ai administrației locale, membri ai parlamentului, funcționari din cadrul Serviciului de sănătate publică și organisme publice non-departamentale), inclusiv mecanismelor privind activități financiare și comerciale. Comitetul recomandă modificarea mecanismelor actuale care ar putea fi necesare pentru a asigura cele mai înalte standarde de corectitudine în viața publică.

De asemenea, o situație caracteristică Marii Britanii este refuzul de a solicita dezvăluirea veniturilor și activelor personale și ale familiei, dar și publicarea acestor declarații. În Marea Britanie nu există cerințe generale privind declararea veniturilor și a bunurilor, iar motivul care stă la baza acestei atitudini este dorința de a evita invadarea intimității pe care o impune acest tip de cerințe. Metoda britanică se fundamentează pe ideea că toți funcționarii publici trebuie să declare interesele pecuniare sau ne-pecuniare care ar putea fi considerate despre care alte persoane ar putea considera în mod rezonabil că le influențează acțiunile. Transparența și responsabilitatea personală sunt aspecte cheie în sistemul britanic.

Portugalia: O trăsătură interesantă a sistemului portughez este constrângerea aplicată societăților în care persoanele care dețin funcții publice sunt acționari, fie în nume propriu, fie prin intermediul rudelor apropiate, și posedă peste 10% din capitalul social. În astfel de situații, societățile nu pot participa la licitații pentru contracte de furnizare sau de prestări servicii pentru stat sau pentru alte organizații publice. Ca și în Marea Britanie, în Portugalia, ori de câte ori membrii parlamentului prezintă proiecte de lege sau participă la activități parlamentare care se răsfrâng asupra unor situații în care au un interes personal direct sau indirect care ar putea fi afectat de o decizie parlamentară, trebuie să declare acest lucru înainte.

Însă cea mai remarcabilă trăsătură a sistemului portughez este rolul Curții Constituționale în monitorizarea și depistarea conflictelor de interese în serviciul public. Controlul general al inexistenței incompatibilităților și constrângerilor în cazul oricărei persoane care deține o funcție publică are drept element cheie declarația acestuia în fața Curții Constituționale. În această declarație, înaltul funcționar public trebuie să afirme că nu există incompatibilități sau constrângeri, referindu-se în mod direct la toate pozițiile și funcțiile deținute și la activitățile profesionale prestate, dar și la acțiunile pe care le-ar putea deține în diferite societăți. Declarația trebuie depusă la Curtea Constituțională în termen de 60 de zile de la preluarea mandatului. Curtea Constituțională analizează, monitorizează și, atunci când este necesar, aplică sancțiunile prevăzute de lege cu privire la încălcarea sau nerespectarea reglementărilor privind incompatibilitățile. Dacă funcționarul public nu depune această declarație, Curtea Constituțională îi trimite o notificare privind prelungirea cu treizeci de zile a termenului de depunere; în cazul în care funcționarul nu se conformează, își va pierde mandatul. În scopul creșterii eficienței sistemului de monitorizare, legea stabilește de asemenea secretariatele în care funcționarii publici își exercită îndatoririle și care trebuie să notifice Curții Constituționale numele tuturor funcționarilor publici și datele la care și-au început aceștia mandatele.

Letonia: Letonia este o țară care a avut de suferit de pe urma unor niveluri foarte ridicate de corupție. În scopul reducerii acestora și al integrării fără impedimente în Uniunea Europeană, guvernul leton a introdus o strategie amplă de prevenire și combatere a corupției. Ceea ce diferențiază Letonia de celelalte

țări studiate este tocmai această strategie și rolul Biroului pentru Prevenirea și Combaterea Corupției. Acest Birou este o instituție interesantă cu puteri extinse, deși nu dispune de un personal prea numeros și nici de un grad total de independență (Șeful Biroului este numit pe termen de cinci ani, dar poate fi demis de parlament la recomandarea Cabinetului de miniștri, iar funcționarii administrației centrale și regionale și șefii filialelor teritoriale ale Biroului sunt numiți și pot fi concediați de către Șeful Biroului ca urmare a unor recomandări exhaustive). Printre atribuțiile Biroului se numără:

- Conceperea strategiei anti-corupție și alcătuirea unui program național anti-corupție, care este aprobat ulterior de către Cabinetul de Miniștri;
- Coordonarea cooperării dintre instituțiile indicate în programul național pentru a asigura implementarea programului;
- Monitorizarea respectării legii privind “Prevenirea conflictului de interese în acțiunile funcționarilor de stat” și alte restricții impuse funcționarilor de stat prevăzute în actele normative;
- Analizarea reclamațiilor și sesizărilor care țin de competența sa și realizarea unor controale la sugestia Președintelui Letoniei, a Saeima (parlamentul), a Cabinetului de Miniștri și a Procurorului General;
- Sintetizarea și analizarea rezultatelor acestor controale, a informațiilor cuprinse în declarațiile depuse de către funcționarii de stat, abaterile constatate și incapacitatea acestora de a respecta restricțiile impuse de lege;
- Examinarea declarațiilor funcționarilor de stat din perspectiva Legii privind “Prevenirea conflictului de interese în acțiunile funcționarilor de stat”.
- Punerea sub acuzare a demnitarilor cu răspundere administrativă și impunerea de sancțiuni în cazul abaterilor administrative care se înscriu în acte de corupție, conform legii;
- Desfășurarea de investigații și acțiuni operative pentru descoperirea infracțiunilor penale care țin de corupție în Serviciul Civil Național, în conformitate cu Legea Penală;
- Monitorizarea modului în care organizațiile politice (partidele) respectă reglementările privind finanțarea partidelor politice.

Franța: Potrivit informațiilor disponibile privind metoda franceză, există o reglementare foarte interesantă referitoare la conflictele de interese în care se pot afla funcționarii publici. Franța deține probabil cele mai bune norme privind activitățile ulterioare părăsirii funcției publice în care se pot angaja funcționarii publici. Deține, de asemenea, un sistem foarte strict privind incompatibilitățile în sistemul public. Controlul și depistarea incompatibilităților și a abaterilor ulterioare părăsirii funcțiilor publice sunt exercitate prin control ierarhic. Cu toate acestea, există trei comisii de etică profesională (una pentru serviciul public central, una pentru serviciul regional și local și una pentru serviciul național de sănătate), care trebuie consultate înainte ca un funcționar să părăsească serviciul public și să accepte o poziție în sectorul privat. Aceste comisii sunt capabile să inițieze un proces echitabil pentru colectarea informațiilor relevante și, după audierea părților interesate, să emită o rezoluție ne-executorie referitoare la această consultare. Rezoluția este remisă autorității administrative care are responsabilitatea legală de a lua o decizie. Această rezoluție poate declara că poziția din sectorul public este compatibilă, incompatibilă sau compatibilă în anumite condiții. O altă trăsătură interesantă a metodei franceze este existența unei infracțiuni speciale legată de conflictul de interese numită “urmărirea ilicită de interese personale.” Orice funcționar public sau angajat al sistemului public poate fi acuzat de această infracțiune în cazul în care acceptă o poziție într-o companie care a fost sub controlul acestuia în ultimii cinci ani. Constituie de asemenea o infracțiune deținerea, primirea sau menținerea unui interes într-o societate care se află actualmente sub controlul înaltului funcționar public interesat (inclusiv unul ales prin vot). Cu toate acestea, reglementările privind conflictele de interese și incompatibilitățile care îi privesc pe înalții funcționari aleși în funcții publice și pe demnitari sunt foarte permissive, iar sistemul de control și depistare necesită îmbunătățiri.

Ungaria: Metoda aplicată de Ungaria este în primul rând juridică, bazându-se pe aplicarea legilor și reglementărilor în scopul prevenirii și combaterii corupției. Din analiza sistemului ungar reiese o anumită influență franceză asupra reglementărilor; de exemplu, este permisă compatibilitatea între demnitarii aleși pe plan local și deputații naționali; primarii pot fi aleși membri ai parlamentului. În 2004, Ungaria a

instituit un organism consultativ numit “Organismul Consultativ Viață Publică fără Corupție” ale cărui atribuții sunt foarte asemănătoare cu cele ale “Serviciului Central pentru Prevenirea Corupției” din Franța. Este foarte interesant modul în care sunt reglementate situațiile de incompatibilitate în care se pot afla funcționarii publici. Potrivit legii, există trei tipuri de funcționari publici: funcționari publici de rând; funcționari publici care lucrează în servicii publice cum ar fi sănătatea sau educația; și funcționarii public care lucrează în domeniul siguranței publice; fiecare categorie de funcționari are propriile reglementări. Problemele legate de această abordare sunt inconsecvențele și contradicțiile dintre reglementări. O trăsătură interesantă a sistemului ungar constă în faptul că deținerea unei poziții de funcționar public într-un sector sau serviciu în care sunt implicate interese familiale reprezintă o incompatibilitate. Desigur, incompatibilitatea se aplică numai atunci când funcționarul public deține responsabilități de control și monitorizare în sectorul respectiv. Cu toate acestea, principala deficiență a metodei ungare este lipsa reglementărilor specifice privind conflictul de interese și lipsa de independență a organismelor însărcinate cu depistarea și investigarea conflictului de interese.

Polonia: Potrivit Indicelui de percepție a corupției (IPC) pentru anul 2005, al Transparency International, Polonia are scorul 3,4 (10 fiind cel mai bun posibil). Este vorba de un scor foarte scăzut. Aceste date pot explica importanța acordată în Polonia unei strategii cuprinzătoare de combatere a corupției. Această strategie există, iar politicile privind conflictele de interese cad sub incidența sa. Desigur, o serie de legi și alte instrumente, care reglementează diverse aspecte ale administrației publice și alte activități ale categoriilor distincte de funcționari publici și demnitari publici în general, furnizează cadrul legislativ privind conflictul de interese. Primele amendamente menite să actualizeze legislația existentă datează de la începutul anilor '90 (1990), în timp ce majoritatea noilor standarde legislative au fost promulgate începând cu a doua jumătate a anilor '90 (1997). În momentul de față, am putea afirma că, în cazul Poloniei, cadrul legislativ privind conflictul de interese este complet și amănunțit.

Sistemul referitor la recuzare, “abținere” sau retragere reglementat în *Codul Procedurilor Administrative* este interesant, întrucât prevede opțiunea excluderii de la participare (suspendare) a oricărui funcționar public într-un caz în care imparțialitatea sa este incertă. Deși lista motivelor de suspendare incluse în lege este probabil incompletă, iar legea nu se poate aplica în toate situațiile, reglementarea este interesantă. De asemenea, sunt interesante restricțiile specifice legate de procedurile de achiziție publică, acestea împiedicând funcționarul public să acționeze în numele unei părți ordonatoare. În sfârșit, este remarcabilă procedura privind dezvăluirea intereselor publice în cazul funcționarilor publici, realizabilă în trei etape – înainte de angajarea în serviciul public, în timpul exercitării funcției publice și după părăsirea acesteia.

Cu toate acestea, deși sistemul legislativ este complet și amănunțit, politica privind conflictul de interese nu funcționează. Care este problema? Există două deficiențe semnificative în metoda poloneză: legile nu sunt aplicate în totalitate și nu există un organism specific și independent însărcinat cu depistarea și investigarea conflictelor de interese. Guvernul ar trebui să ia în considerare instituirea unui sistem de inspectare eficient, a unui centru de coordonare care să monitorizeze implementarea programelor, a unor reglementări clar definite, a unor sancțiuni și a unei autorități responsabile de aplicarea sancțiunilor.

Germania: Metoda germană este simplă, bazată în principal pe ideea că fiecare funcționar public, mai ales atunci când participă la o procedură administrativă, trebuie să declare sau să raporteze interesele personale (pecuniare sau non-pecuniare) despre care alte persoane ar putea considera în mod rezonabil că îi influențează acțiunile publice. Numai șeful departamentului sau organismul superior ierarhic pot decide dacă persoana care și-a declarat parțialitatea trebuie exclusă sau nu. În cazul în care aceasta este exclusă din cadrul unei proceduri administrative, nu va putea participa la nicio activitate care ar putea influența decizia privind procedura respectivă.

Mai mult, trei trăsături semnificative ale abordării germane sunt:

1. Importanța sistemului juridic. Înțelegerea modelului german este imposibilă fără a ține seama de faptul că Germania ca Germania un stat de drept (*Rechtsstaat*). Politicile sale sunt bazate pe principii legale și trebuie să se desfășoare potrivit sistemului legislativ. Cel mai relevant principiu pentru scopurile noastre este acela că legea trebuie aplicată echitabil și că procedurile trebuie să fie corecte. Relația dintre administrația publică și persoane fizice este guvernată de obligația administrației de a sprijini individul în exercitarea drepturilor sale.
2. În Germania, ca și în Marea Britanie, este importantă nu numai evitarea conflictelor reale de interese, dar și a impresiei de incorectitudine. Funcționarul public este obligat să evite orice activități care ar putea lăsa impresia că este pregătit să comită încălcări ale îndatoririlor și legilor.

3. Toate deciziile tribunalelor și ale administrației publice care interferă cu drepturi și libertăți trebuie motivate. Motivarea impune ca judecătorul sau funcționarul public să pună în scris decizia pe care intenționează să o ia. Termenii prin care se face referire la acest fapt sunt “funcție de avertizare” sau “auto-control”.

În scopul garantării principiului egalității și evitării impresiei de incorectitudine, modelul german a stabilit un sistem detaliat de recuzare și abținere. Toate persoanele care acționează în numele administrației trebuie excluse din cadrul procedurii de întocmire a unui act administrativ sau de instituire a unui contract administrativ ori de câte ori:

- Persoana este implicată în procedura administrativă în numele administrației și în calitate de persoană interesată;
- Persoana este rudă a persoanei vizate de procedura administrativă;
- Persoana acționează în numele unei alte persoane vizate de procedura administrativă;
- Persoana este rudă cu altcineva care acționează în numele unei persoane vizate de procedura administrativă;
- Persoana este angajat al unei persoane vizate de procedura administrativă (această reglementare are scopul de a evita conflictul dintre loialitate și interese);
- Persoana a realizat o expertiză pe teme care sunt relevante pentru decizia privind procedura administrativă.

În Germania, depistarea conflictului de interese se bazează pe controlul ierarhic și pe dreptul cetățeanului de a face apel. Dacă o persoană interesată consideră că un funcționar public părtinitor a participat la procedură, poate face apel. Iar dacă se dovedește că are dreptate, decizia sau rezultatul procedurii este ilegal sau nevalabil. În cele din urmă, trebuie menționat că, din punct de vedere penal sau disciplinar, consecințele se aplică doar funcționarului public implicat în cazul în care încălcarea reglementărilor privind conflictul de interese a fost voită sau s-a produs din neglijență.

Italia: Italia este cel mai evident exemplu al consecințelor negative pe care le are absența unor reglementări cuprinzătoare privind conflictul de interese. Italia dispune de o reglementare satisfăcătoare privind conflictele de interese care vizează funcționarii publici, judecătorii și înalții funcționari publici aleși pe plan local. De exemplu, Codul deontologic al funcționarilor publici, instituit printr-un decret al Ministerului Administrației Publice din 28 noiembrie 2000, stipulează că “angajatul va menține o poziție de independență, cu scopul de a evita să ia decizii sau să deruleze activități legate de îndatoririle sale în situații care reprezintă conflicte de interese reale sau aparente. Nu va derula nicio activitate care intră în conflict cu îndeplinirea corectă a atribuțiilor pe care le impune funcția sa și va întreprinde acțiuni prin care să evite situațiile și comportamentul care prejudiciază interesele sau imaginea administrației publice (art. 2.3)”;

“Angajatul se va abține să ia parte la decizii sau activități în care ar putea fi implicate interesele sale personale sau cele ale rudelor sau cunoscuților” (art. 6.1).

Angajatul “se va abține, deși nu există un conflict de interese real, dacă participarea sa în adoptarea unei decizii sau derularea unei activități ar putea genera o lipsă de încredere în independența și imparțialitatea administrației” (art. 6.3)” (art. 6.3).

Cu toate acestea, absența unor astfel de reglementări pentru membrii guvernului (inclusiv primul ministru) a aduc prejudicii grave democrației italiene. Faptul care a scos aceste probleme la iveală a fost alegerea în funcția de prim-ministru a celui mai bogat om din Italia, proprietar al celui mai important holding media. După o perioadă îndelungată de dezbateri și discuții între politicieni și opinia publică, chestiunea conflictului de interese între funcția politică și exercitarea a diferite activități sau profesii a fost reglementată printr-un act legislativ corespunzător: Legea nr. 215 din 20 iulie 2004, care a intrat în vigoare pe 2 septembrie 2004. În temeiul noii legi, politicienii vor fi obligați, în îndeplinirea îndatoririlor lor, să se ocupe exclusiv de interesele publice și, în consecință, în cazul unui conflict de interese, vor trebui să se abțină de la a acționa, și de la a participa la hotărâri ale consiliilor politice. Conform acestei legi, Autoritatea pentru Concurență și Autoritatea de reglementare în mijloacele de comunicare vor fi responsabile de controlul și prevenirea conflictelor de interese în cazuri specifice de conflicte de interese în domeniul editorial. Dispozițiile coroborate ale articolelor 1, 2 și 3 din legea 215 au stabilit domeniul de aplicare al acestor funcții de control și prevenire.

Articolul 1 prevede că primul ministru, miniștrii, secretarii de stat și comisarii guvernamentali sunt cu toții funcționari guvernamentali (și, prin urmare, sunt supuși acestei legi).

Articolul 1 alineatul (1) impune funcționarilor guvernamentali obligația de a se dedica exclusiv “intereselor publice” și le interzice “să acționeze sau să participe la orice decizie colectivă în situații care presupun conflicte de interese”.

Articolul 2 enumeră toate activitățile care sunt incompatibile cu deținerea unui post în sectorul public (de exemplu, orice tip de slujbă din sectorul public sau din sectorul privat, sau desfășurarea unor activități profesionale într-un sector care să aibă legătură cu funcția publică respectivă). Alegerea între incompatibilitate și ne-îndeplinirea condițiilor de eligibilitate pentru a participa la scrutin este corelat cu scopurile diferite ale acestor două instituții în sistemul legal din Italia. Scopul incompatibilității este de a garanta că reprezentanții aleși își îndeplinesc responsabilitățile în mod corespunzător atunci când se află în situații personale care ar putea, teoretic, să le afecteze imparțialitatea.

Articolul 3 definește “conflictul de interese” referindu-se la două situații diferite și alternative (astfel cum reiese din utilizarea conjuncției disjunctive “sau”): a) “existența uneia dintre situațiile de incompatibilitate enumerate la articolul 2; b) atunci când măsura sau omisiunea are un efect special, preferențial asupra bunurilor funcționarului sau ale soțului (soției) sale sau ale rudelor acestuia până la gradul al doilea, sau asupra companiilor sau a altor întreprinderi controlate de acesta, în sensul Articolului 7 din Legea nr. 287 din 10 octombrie 1990, în detrimentul interesului public.” Merită menționat faptul că acțiunea care creează un conflict de interese nu înseamnă doar acțiunea întreprinsă de funcționarul guvernamental, ci și de acțiunea care nu a fost întreprinsă, însă a cărei exercitare ar fi fost necesară.

Reglementarea conflictului de interese este întregită prin prezentarea detaliată a puterilor, funcțiilor și procedurilor autorităților administrative independente responsabile de supravegherea, prevenirea și impunerea sancțiunilor pentru combaterea acestor cazuri, precum și a sancțiunilor aplicabile. Pentru societăți în general, această responsabilitate revine Autorității pentru Concurență, înființată prin Legea nr. 287/1990 (articolul 6). Pentru companii din societățile din presa scrisă și sectorul mijloacelor de comunicare în masă, responsabilitatea revine nu numai Autorității pentru Concurență, dar și Autorității de reglementare în mijloacele de comunicare, instituite prin Legea nr. 249/1997.

Teoretic, autoritățile sus-menționate au grade variate de putere pentru derularea investigațiilor și impunerea de sancțiuni conform legislației în vigoare. De asemenea, pot acționa din proprie inițiativă, garantând principiul *audi alterant partem* și regulile transparenței administrative.

Puterile lor nu exclud puterile instanțelor judecătorești sau ale oricăror alte autorități care se ocupă de infracțiuni penale, civile, administrative sau disciplinare, și chiar li se cere să raporteze autorităților judiciare orice cazuri de infracțiuni penale⁶.

Cu toate acestea, există două probleme legate de Legea nr. 287. Prima problemă constă în faptul prevederea “în detrimentul interesului public”, cerută de ultima parte a definiției, care este imposibil de verificat întrucât implică o evaluare arbitrară a unui obiect intangibil. Va fi întotdeauna posibilă identificarea unui interes public care a fost protejat printr-o decizie publică și a unuia la care s-a renunțat, însă stabilirea măsurii în care beneficiul depășește renunțarea sau vice versa este o decizie politică și este, prin urmare, arbitrară. Opoziția actuală din Italia și-a exprimat intenția de a modifica această reglementare ineficientă în momentul în care va ajunge la putere. A doua problemă semnalată de diverși autori și de Consiliul Europei este aceea că Legea 215 nu include “*definirea ca atare*” a unei societăți printre situațiile de incompatibilitate sau de conflict de interese. Date fiind aceste două deficiențe, am putea formula concluzia potrivit căreia legea nu este suficientă pentru a rezolva problema conflictului de interese în ceea ce îi privește pe primul ministru și pe membrii guvernului italian.

Spania: Reglementările privind recuzarea și abținerea sunt foarte bine formulate și foarte detaliate. Ori de câte ori apare un conflict între interesul public și interesul personal al unui funcționar public în cazul unei proceduri administrative, funcționarul public implicat trebuie să declare acest lucru și să ceară permisiunea de a se abține de la a participa activ la procedură. Doar șeful de departament sau organismul superior ierarhic poate să decidă dacă persoana care și-a declarat lipsa de imparțialitate trebuie exclusă sau nu. Funcționarii publici implicați sunt însă pasibili de sancțiune disciplinară dacă nu își declară interesul

⁶ Bono, Sabrina, "On the Compatibility of the Frattini Law with the Council of Europe Standards in the Field of Freedom of Expression and Pluralism of the Media", (Despre compatibilitatea Legii Frattini cu normele Consiliului Europei în domeniul libertății de expresie și al pluralismului mijloacelor de comunicare în masă) Președinția Consiliului de Miniștri, Italia

personal.

Reglementările privind funcția publică (bazate pe modelul francez) sunt de asemenea extrem de precise în descrierea atribuțiilor, contravențiilor și a consecințelor disciplinare, deși nu se referă și la conflictele de interese. Această situație se va schimba dacă noul Statut al Funcționarului Public, întocmit în prezent de către guvern, va fi votat de parlament în următoarele luni, deoarece va include reglementări privind conflictul de interese și un cod deontologic. Conflictele de interese ale deputaților și senatorilor sunt abordate în principal din punct de vedere preventiv și formal, bazându-se pe o declarație scrisă privind interesele. Cu toate acestea, disciplina solicitată de grupurile parlamentare împiedică apărarea intereselor personale de către membri individuali ai parlamentului. Aceștia sunt obligați să respecte ordinele liderului de partid și, în general, nu au spațiu de manevră în apărarea intereselor lor personale.

În orice caz, cea mai interesantă caracteristică a noului model spaniol constă în reglementarea destinată funcționarilor de rang înalt și membrilor guvernului. Această reglementare este stipulată de două norme: Codul de bună guvernare al membrilor guvernului și al funcționarilor de rang înalt din administrația generală a statului, care este deja în vigoare, și de Proiectul de lege privind conflictul de interese, care se află în prezent în ultimele etape ale procesului parlamentar.

În ceea ce privește Codul de bună guvernare, este interesant de menționat faptul că rapoarte succesive ale unor organisme internaționale, cum ar fi GRECO 2001, au indicat faptul că Spania nu dispune de un cod deontologic în cadrul administrației publice. Deși existau norme legale, nu fuseseră concepute și implementate coduri deontologice care ar fi putut avea rolul de a orienta și sprijini angajații. În consecință, guvernul în exercițiu, în conformitate cu un manifest electoral și directivele OCDE în această privință, a aprobat, în februarie 2005, un Cod de bună guvernare. Scopul său este acela de asumare față de cetățeni a “angajamentului că toți funcționarii de rang înalt nu vor respecta, în exercitarea funcției pe care o dețin, doar obligațiile prevăzute de lege, ci, mai mult, acțiunile lor vor fi inspirate și ghidate de principii etice și coduri deontologice”.

Unele dintre principiile pe care funcționarii de grad înalt sunt obligați să le respecte sunt:

- *Transparența informației*
Funcționarii de rang înalt vor informa cetățenii despre funcționarea serviciilor publice de care sunt responsabili, iar atunci când realizează campanii de informare, vor evita toate acțiunile care nu au un conținut strict informativ.
- *Păstrarea documentelor*
Funcționarii de rang înalt vor asigura continuitatea documentelor pentru a fi transmise și predate celor care vor prelua funcția publică.
- *Ocuparea funcției publice „cu normă întreagă”*
Funcționarii de rang înalt din administrația generală a statului nu vor accepta posturi sau funcții de conducere în organizații care le limitează disponibilitatea și implicarea totală în îndeplinirea responsabilităților pe care le dețin.
- *Prudență în exercitarea puterii*
Funcționarii de rang înalt vor evita orice acțiune externă nepotrivită sau ostentativă care pot diminua demnitatea pe care o presupune o funcție publică.
- *Interdicția de a accepta daruri*
Se va respinge orice dar, precum și orice favoare sau serviciu acordat în condiții avantajoase care depășesc cutuma socială și de protocol și care pot condiționa îndeplinirea atribuțiilor ce îi revin funcționarului. În cazul în care darurile au o valoare mai mare, acestea vor intra în patrimoniul statului.
- *Promovarea mediului cultural*
Protejarea mediului cultural și a diversității lingvistice va inspira acțiunile funcționarilor de rang înalt întreprinse în exercitarea competențelor acestora.
- *Protejarea și respectarea egalității între femei și bărbați*
În demersurile administrative și mai ales în luarea deciziilor, funcționarii de rang înalt vor promova respectarea egalității între femei și bărbați și vor îndepărta toate obstacolele care ar putea

crea dificultăți în acest sens.

- *Obiectivitatea*

Acțiunile funcționarilor de rang înalt vor constitui fundamentul considerațiilor obiective orientate către interesul comun, în opoziție cu orice alt factor care exprimă poziții corporatiste, familiale sau personale sau orice altă poziție opusă acestui principiu. Funcționarii se vor abține de la orice tip de afaceri care ar putea compromite obiectivitatea administrației.

- *Imparțialitatea*

În acțiunile lor, funcționarii de rang înalt nu vor recurge la niciun demers sau interes personal care ar putea constitui un risc din pricina unui conflict de interese cu poziția lor publică.

- *Neutralitatea*

Oficialii de rang înalt nu vor accelera sau influența rezolvarea documentației sau a procedurile administrative fără un motiv întemeiat.

Secretarul de stat al Administrației publice va raporta anual Cabinetului eventualele încălcări ale acestor principii etice, cu scopul de a îndrepta procedurile eronate și a propune măsuri convenabile pentru a asigura obiectivitatea deciziilor administrației. Sancțiunile ar putea include demiterea.

În ceea ce privește a doua normă, obiectivul Proiectului de lege al guvernului privind reglementarea conflictelor de interese în cazul membrilor guvernului și al funcționarilor de rang înalt din Administrația Generală a Statului este “de a stabili obligațiile care le revin membrilor guvernului și funcționarilor de rang înalt din administrația generală a statului cu scopul de a preveni situațiile care ar putea genera conflicte de interese”.

Acest proiect de lege a fost întocmit ținând seama de limitările legii în vigoare în acest moment. După o evaluare a aplicării reglementării privind incompatibilitatea pentru funcționarii de rang înalt începând din 1995, a devenit o certitudine faptul că este necesară o reformă urgentă. Reglementarea stabilește o incompatibilitate absolută cu orice altă poziție, dar și o interdicție directă de a deține direct sau indirect peste 10% din acțiunile unei societăți care are un contract cu sectorul public. Mai mult, obligă funcționarul să depună următoarele declarații: o declarație privind activitatea la preluarea funcției publice, o declarație a bunurilor și drepturilor și o declarație anuală referitoare la venit.

Cu toate acestea, această normă are defecte imense care ar putea împiedica aplicarea sa în practică. O încălcare a sa este sancționată printr-o simplă comunicare în Monitorul Oficial al Statului, iar investigarea presupusei ilegalități este efectuată de un organ care nu se bucură de independență funcțională sau organică față de guvern. Desigur, principala problemă existentă este aceea că investigarea activităților incompatibile și controlul declarațiilor a fost atribuită în sarcina unui organism necorespunzător. Fără a avea legătură cu profesionalismul funcționarilor de la Inspectoratul pentru Servicii al Ministerului Administrației Publice, este evident că acest organ nu are capacitatea reală de a declara incompatibilitatea unui ministru sau a unui secretar de stat. Funcționarii de la Inspectorat ocupă poziții echivalente cu gradul de director adjunct și sunt îngrediați de principiul ierarhiei. Mai mult, nu au nici capacitatea de a investiga și nici posibilitatea de a solicita unor funcționari de grad înalt să se prezinte și să dea o declarație. În consecință, rolul Inspectoratului este de a înregistra documente pe care nici măcar nu are competența de a le analiza.

Ținând cont de toate acestea, guvernul spaniol a considerat că este de maximă importanță să instituie reforma. Cele mai importante caracteristici ale proiectului de lege care se discută acum în parlament sunt următoarele:

4. *Regimul de reglementare a incompatibilităților: mai strict, mai limpede și mai exigent*

Funcționarii de rang înalt își vor exercita îndatoririle cu devotament absolut și nu li se va permite să combine această activitate cu altă poziție, de natură publică sau privată, pe cont propriu sau în parteneriat, poziție pentru care să fie remunerați.

5. *Limitări privind exercitarea activităților private*

Timp de doi ani după încetarea activității, funcționarilor de rang înalt nu li se va permite să se implice în afaceri sau să lucreze în societăți private legate direct de competențele pe care le-au avut în serviciul public. Se consideră că există o relație directă în oricare dintre situațiile următoare:

- În cazul funcționarilor de rang înalt, aceasta se aplică superiorilor și șefilor organismelor

dependente, prin delegare sau substituire, care au luat decizii privind societățile implicate.

- Se aplică ori de câte ori persoanele de mai sus au fost implicate în ședințe comune în care s-a ajuns la o înțelegere privind aceste companii.

Nu se consideră că membrii guvernului și funcționarii de rang înalt încalcă reglementarea privind incompatibilitatea în momentul în care se întorc să lucreze în societatea privată în care lucraseră înainte de a fi numiți în serviciul public atâta timp cât activitatea pe care o vor întreprinde în sectorul privat nu este direct legată de competențele funcției deținute anterior sau atâta timp cât nu pot lua decizii legate de aceasta.

6. *Declararea bunurilor și drepturilor*

Declarația de avere pe care secretarii de stat și miniștrii va trebui să o prezinte în Registrul de activități, Bunuri și Patrimoniu va fi publicate în Monitorul Oficial al Statului. Mai mult, funcționarii de rang înalt vor pune la dispoziție declarația de avere la inițierea și la finalul activității lor, și vor completa anual o declarație de impozit pe venit.

7. *Controlul și gestionarea valorilor și activelor financiare*

Activele financiare ale funcționarilor de rang înalt vor fi plasate într-un fond fiduciar și administrate fără implicarea celor interesați.

8. *Organisme de gestionare, supraveghere și control*

Biroul pentru Conflicte de Interese a fost creat în cadrul portofoliului Ministerului Administrației Publice. Acesta va fi organismul responsabil de gestionarea Registrului de activități, Bunuri și Patrimoniu și va fi responsabil cu păstrarea, siguranța și integritatea datelor și documentelor depuse la Registru. Există îndoieli justificate referitoare la măsura în care acest birou va dispune de independență suficientă pentru a-și îndeplini responsabilitățile, întrucât se află în subordinea guvernului.

9. *Regimul sancțiunilor*

Sancțiunile speciale, lansarea procedurilor, publicarea în Monitorul Oficial al Statului și o comunicare specială adresată antreprenorului se aplică oricărui funcționar de rang înalt care încalcă reglementările privind incompatibilitatea. Toți funcționarii publici care încalcă reglementarea vor fi demiși în cazul în care sunt încă în funcție, își vor pierde dreptul de a primi o plată compensatorie și vor fi obligați să returneze cantitățile primite.

Antreprenorul va înceta colaborarea cu administrațiile centrale, regionale și locale în cazul în care decide să mențină relații contractuale cu un fost funcționar de rang înalt care a încălcat reglementarea privind incompatibilitatea pe parcursul perioadei vizate (doi ani de la părăsirea funcției). Funcționarii de rang înalt care încalcă această reglementare nu vor mai putea deține o funcție publică pentru o perioadă care variază între cinci și zece ani.

Ambele norme au scopul de a obține rezultate identice: accentuarea încrederii cetățenilor în guvern și administrație și prevenirea oricărei încălcări a principiilor imparțialității, neutralității și obiectivității pe care Constituția și legislația spaniolă le proclamă în numele guvernului și administrației. Cu toate acestea, cea mai semnificativă provocare va fi aplicarea acestor norme și garantarea faptului că toți cei care încalcă legea sunt pedepsiți. Experiența spaniolă în ceea ce privește implementarea și aplicarea acțiunilor disciplinare nu a fost foarte satisfăcătoare.

Un progres important se înregistrează în comunitatea autonomă Catalonia, unde parlamentul dezbate în prezent o lege privind crearea unui birou anti-fraudă și anti-corupție aflat în subordinea parlamentului. Crearea biroului catalan a fost inspirată de Oficiul European de Luptă Anti-fraudă (OLAF).

III. REZUMATUL CELOR NOUĂ CAZURI

Marea Britanie: Reglementarea britanică privind conflictul de interese este cea mai veche. Legea privind prevenirea actelor de corupție datează din 1889. Abordarea britanică este fundamentată pe ideea că aceste conflicte de interese sunt un aspect al standardelor etice în sectorul public. Cele Șapte Principii ale vieții publice li se aplică tuturor deținătorilor de funcții publice, iar Comitetul pentru Standarde în Viața Publică face recomandări pentru toți.

Portugalia: Metoda portugheză este influențată în mare măsură de cea britanică, dar prevede și diverse măsuri care nu protejează confidențialitatea datelor privind funcționarii, cum ar fi declarația de venit și avere și publicarea acestora. Motivul acestei abordări exigente este nemulțumirea publică provocată de cazurile de corupție care au fost descoperite în ultimii ani și lipsa încrederii opiniei publice în capacitatea sistemului administrativ și a celui judiciar de a acționa eficient.

Letonia: Reglementările privind conflictul de interese din Letonia fac parte dintr-o politică mai amplă menită să prevină și să combată corupția. Metoda letonă se bazează pe existența unui Birou cu puteri extinse responsabil de depistarea, investigarea și urmărirea în justiție a cazurilor de corupție.

Franța: Preocuparea legată de activitățile desfășurate de funcționarii publici după părăsirea funcției publice este trăsătura distinctivă a metodei franceze. Sunt de asemenea de remarcat sancțiunile penale care li se aplică celor care își urmăresc interesul personal în timp ce se află într-o funcție publică și celor care desfășoară activități după părăsirea funcției publice în societăți care au fost controlate în ultimii cinci ani.

Ungaria: Ungaria are un sistem complet de reguli și reglementări privind incompatibilitățile, însă îi lipsește atât o reglementare privind conflictul de interese, cât și un organism independent care să depisteze și să investigheze conflictele de interese dintr-o perspectivă imparțială.

Polonia: Polonia este țara cu cel mai înalt nivel de percepție a corupției din toate țările studiate în acest raport. Motivele care justifică acest fapt sunt complexe și dificil de prezentat sumar, însă există un aspect ce merită analizat: societatea poloneză nu corelează conflictul de interese cu corupția. Acesta este probabil unul dintre motivele pentru care sistemul legislativ care a fost aprobat nu a fost și aplicat pe deplin și pentru care există un grad de imunitate atunci când un funcționar public încalcă normele privind conflictul de interese. Sunt necesare îmbunătățiri sociale și legislative, iar noul guvern trebuie să le facă față.

Germania: Modelul german este cel mai bun exemplu al unei metode juridice adecvate de reglementare a problemei conflictului de interese. Desigur, se impune existența unui cadru legislativ administrativ foarte avansat și sofisticat pentru a introduce această metodă într-o altă țară.

Italia: Italia este țara cu cel mai ridicat indice de percepție a corupției dintre țările mai dezvoltate. De asemenea, prezintă și o altă trăsătură specifică, aceea că cel mai bogat om din stat – și proprietarul celui mai important holding media – a fost ales prim ministru. În cele din urmă, majoritatea locurilor de muncă din sectorul public au fost privatizate și au fost supuse negocierii colective încă din 1993, deși îndatoririle angajaților din sectorul public sunt în continuare definite unilateral de angajatorul public, în conformitate cu articolul 54 din Constituție, care prevede că cetățenii cărora li se încredințează funcții publice trebuie să își desfășoare activitatea cu disciplină și onoare. Oricum, contractele colective de muncă au rolul de a defini contravențiile și a măsurile disciplinare, și nu prevăd de obicei sancțiuni pentru conflictele de interese.

Spania. Spania a depus eforturi susținute pentru a reglementa conflictul de interese. Reglementările spaniole, cu foarte puține excepții, impun limitări funcționarilor publici din punctul de vedere al accesului la procedurile de contractare etc. Pe de altă parte, funcționarii de rang înalt trebuie să își declare activitățile și interesele și trebuie să completeze formulare amănunțite în care să specifice bunurile și activele, nu numai când preiau funcția, ci și anual și în momentul părăsirii acesteia. De asemenea, li se solicită să declare activitățile private pe care vor începe să le desfășoare după părăsirea funcției publice. În cele din urmă, noua lege menționată mai sus va obliga funcționarii de rang înalt să declare unde au lucrat anterior, inclusiv dacă au lucrat ca și consultanți, sau forma în care au activat. Această declarație se aplică și soțului (soției) sau oricărei alte persoane cu care a întreținut o relație personală similară, precum și rudelor de gradul al doilea (de ex., frați și surori) cu referire la perioada de doi ani anterioară preluării funcției publice. Cu toate acestea, aplicarea legilor privind conflictul de interese și incompatibilitățile s-a dovedit extrem de inconsecventă în Spania. În consecință, toate modificările importante ce trebuie efectuate implică aplicarea eficientă a programelor vechi și de dată recentă privind conflictul de interese.

IV. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI PRIVIND POLITICILE

1. O strategie amplă de combatere a corupției: Deși nu este o practică întâlnită pe scară largă în statele membre UE înainte de 2004, pare a fi utilă – după cum demonstrează experiența Germaniei, a Ungariei, Letoniei și Poloniei și a altor state care au aderat după 2004 – includerea politicilor privind conflictul de interese într-o strategie amplă sau într-o înțelegere politică de ordin național pentru prevenirea și combaterea corupției, bazată pe un consens politic cât mai cuprinzător posibil. Această strategie ar trebui să se răsfrângă asupra cadrului structural, măsurilor de prevenire, organismelor și procedurilor de depistare și investigare, sistemului penal. Politicile privind conflictul de interese – asemenea oricărei alte politici publice – nu pot fi formulate și implementate cu succes dacă nu există o strategie eficientă pentru construirea unei coaliții puternice cu factorii cheie⁷. Formularea și implementarea unei politici eficiente privind conflictul de interese reprezintă o sarcină dificilă și solicitantă, însă dacă un guvern dorește să crească nivelul încrederii publice în instituțiile democratice și în actorii de pe scena politică și să construiască o democrație mai viabilă și mai eficientă, acest efort nu este numai necesar, dar și inevitabil.
2. Un set de standarde etice clare în viața publică: nu este necesară numai existența unei strategii ample de prevenire și combatere a corupției, ci și stabilirea unor standarde etice clare și obișnuite în viața publică. Un cod etic fundamental și cuprinzător trebuie să ghideze acțiunile înalților funcționari publici. Metoda britanică este un exemplu demn de urmat, deși este necesară o adaptare pentru a se conforma legilor și convențiilor țării în cauză.
3. Un cadru administrativ și penal adecvat: Este necesară conceperea unui cadru penal și administrativ adecvat în limitele căruia să fie implementate eficient politicile privind conflictul de interese.
4. Un serviciu public profesionist și un sistem judiciar independent: Cu toate acestea, pentru a deveni eficiente, aceste cadre necesită un serviciu public profesionist și un sistem juridic independent. Modelul german de drept administrativ și penal se poate dovedi interesant, însă metoda franceză este, de asemenea, foarte interesantă, mai mult în ceea ce privește funcționarii publici decât politicienii.
5. Recuzarea și retragerea atent reglementată în ceea ce privește luarea deciziilor de interes public: Unul dintre elementele esențiale ale unui program solid privind conflictul de interese este reprezentat de reglementări solide privind recuzarea. Acest aspect impune o listă completă și detaliată a cauzelor de abținere sau recuzare. Metoda franceză, germană și spaniolă pot fi foarte utile atunci când se vizează reglementarea recuzării.
6. Limitarea sau chiar interzicerea ocupării de către înalții funcționari publici a unor posturi în afara administrației: Este absolut necesară, pentru membrii guvernului și înalții funcționari publici, impunerea unei limitări stricte în ceea ce privește ocuparea unor posturi paralele. Se recomandă, totuși, instituirea unor asemenea restricții pentru funcționarii publici și pentru judecători. Dacă se impun astfel de restricții, funcționarii publici și judecătorii trebuie să primească salarii în corespunzătoare. Mai mult, dacă înalții funcționari aleși pe plan local primesc un salariu din bugetul public, ar trebui să fie supuși restricțiilor similare celor care se aplică funcționarilor publici și demnitarilor. Modelul spaniol ar putea fi util în ceea ce privește demnitarii, cel francez pentru funcționarii publici, modelul german pentru funcționarii din sistemul juridic și modelul britanic pentru înalții funcționari aleși pe plan local. Niciunui funcționar public nu ar trebui să i se permită să ocupe posturi publice plătite din două surse, să se angajeze într-un parteneriat de

⁷ Pfeffer, Jeffrey (1992), *Managing with Power*, Harvard Business School Press, Boston propune următorii pași în deciderea oricărui tip de strategie. Deși sunt propuneri aplicabile în contextul sectorului privat, unele dintre acestea pot fi adaptate pentru a se aplica și celui public: 1) Stabilirea scopurilor proprii și încercarea de a le realiza; 2) Diagnosticarea tiparelor de dependență și interdependență; de exemplu, ce grupuri sau persoane sunt influențate sau pot juca un rol în îndeplinirea scopului? 3) Care ar putea fi punctele lor de vedere? Ce atitudine vor adopta față de ceea ce încercați să faceți? 4) Care sunt fundamentele puterii și influenței lor? 5) Care sunt fundamentele puterii și influenței voastre? Ce fundamente de influență puteți crea pentru a obține mai mult control asupra situației? 6) Care dintre diferitele strategii și tactici pentru exercitarea puterii par mai adecvate și pot fi mai eficiente dată fiind situația cu care vă confrunțați? 7) În funcție de cele de mai sus, alegeți un curs de acțiune pentru a realiza ceva; 8) În cele din urmă, nu uitați să evaluați încă de la inițierea procesului; este foarte important să învați prin practică și interacțiune

afaceri sau să dețină o poziție de administrator într-un consiliu de administrație al unei societăți private.

7. Declararea veniturilor: Declarația de venit nu este absolut necesară în cazul în care există o declarație de avere și o declarație privind interesele, dar ar putea fi folositoare pentru a menține sub control demnitarilor și înalții funcționari aleși prin vot pe plan local. Este mult prea costisitor ca toți funcționarii publici să fie obligați să își declare veniturile și este suficientă impunerea unei astfel de obligații doar celor din conducerea superioară. Metoda spaniolă și cea portugheză se pot dovedi utile în reglementarea acestui tip de declarații.
8. Declararea bunurilor deținute: Declarația de avere poate fi foarte utilă pentru depistarea și controlul posibilelor conflicte de interese în cazul înalților funcționari aleși pe plan local, al membrilor parlamentului și al demnitarilor. Cu toate acestea, obligarea funcționarilor publici să își declare averea se poate dovedi costisitoare și inutilă; este suficient să depună acest tip de declarații directorii și funcționarii publici aflați în categorii și sectoare expuse unui risc în această privință. Metoda maghiară – ca și cea franceză, portugheză și spaniolă – se poate dovedi utilă pentru reglementarea acestui aspect.
9. Declararea venitului familiei: Declarația privind veniturile și bunurile deținute de familie este o măsură prea strictă și probabil dificil de susținut din punct de vedere constituțional. Cea mai bună soluție ar putea fi instituirea acesteia pe o bază voluntară sau introducerea obligativității acesteia numai pentru înalții funcționari publici din guvern și din alte instituții de rang înalt de stat.
10. Declararea cadourilor: Este mai indicat să existe restricții clare și puternice privind darurile și beneficiile decât să se impună declararea acestora. Darurile pot fi primul pas către luarea de mită și prin urmare ar trebui interzise în totalitate, mai ales în cazul în care a) când sunt acordate ca mulțumire pentru ceva întreprins de un funcționar public în cadrul îndeplinirii îndatoririlor sale, nefiind nici solicitate și nici încurajate; b) aruncă îndoiele asupra independenței și libertății de acțiune a funcționarului public și c) nu pot fi declarate într-o manieră transparentă organizației sau cetățenilor. Darurile primite oficial de membrii guvernului sau de demnitarilor trebuie să aparțină patrimoniului statului. Darurile cu titlu de protocol (de tipul ace de cravată sau stilouri) pot fi acceptate numai dacă valoarea lor este foarte scăzută.
11. Utilizarea informațiilor interne: Utilizarea în scop personal a informațiilor interne trebuie sancționată penal, cel puțin atunci când aceasta implică beneficii financiare pentru funcționarul public sau familia sa. Pentru a depista acest abuz, se recomandă întocmirea unui registru național sau regional al funcționarilor și demnitarilor publici expuși unui risc în această privință. Controlul periodic și aleatoriu al averilor acestora se poate dovedi util.
12. Declararea și înregistrarea intereselor personale: Declararea și înregistrarea intereselor personale reprezintă un alt element esențial al unei politici eficiente privind conflictul de interese. Membrii guvernului, membrii parlamentului, înalții funcționarii aleși pe plan local și demnitarilor trebuie să își declare interesele într-un document oficial care va fi revizuit ori de câte ori interesele se modifică. Funcționarii publici de rang înalt și cei din categorii și sectoare expuse unui risc în această privință trebuie determinați să își declare interesele. Modelul britanic este un bun exemplu de urmat.
13. Caracterul public al declarațiilor: Declarațiile privind interesele și declarațiile de avere ale înalților funcționari aleși și ale demnitarilor ar trebui să fie puse la dispoziția publicului, în conformitate cu regulile de siguranță și de protecție a informațiilor cu caracter privat. Cu toate acestea, este preferabil ca, în cazul funcționarilor publici, declarațiile și informațiile prezentate să fie disponibile numai șefului autorizat al agenției sau organismului de control și înregistrare. Modelul portughez și cel leton sunt interesante, deși necesită îmbunătățiri conform criteriilor indicate mai sus.
14. Limitarea angajării după părăsirea funcției publice: Este necesară restricționarea și controlul afacerilor sau al activităților în ONG-uri după părăsirea funcțiilor publice, deoarece se presupune că funcționarii publici nu trebuie să folosească în mod necorespunzător funcția publică sau poziția oficială pe care au deținut-o, inclusiv informațiile cu caracter confidențial, atunci când caută un loc de muncă după ce părăsesc funcția publică. În acest caz, metoda britanică și cea franceză sunt foarte interesante pentru funcționarii publici, iar cea spaniolă și portugheză pentru demnitari.

15. Activitățile externe în timpul deținerii funcției publice: Funcțiile externe, simultane, în ONG-uri, sindicate sau partide politice – chiar dacă nu sunt remunerate – pot arunca îndoieli asupra imparțialității funcționarilor publici. În consecință, acest tip de angajament ar trebui reglementat și inclus în orice politică privind conflictul de interese. Franța, Germania și în principal Marea Britanie au norme bine puse la punct care ar putea constitui sursa de inspirație pentru reglementări semnificative în acest sens. De obicei, înalții funcționari aleși și membrii guvernului fac parte din partide politice, iar acest lucru este benefic și inevitabil în cadrul unei democrații, însă se impune trasarea unei diferențieri clare între politica instituțională și politica de partid în îndeplinirea unei funcții publice.
16. Deținerea de acțiuni în societăți private: Cazul Italiei ne arată importanța restricției impuse persoanei și familiei în ceea ce privește deținerea de titluri de proprietate în societăți private. Societățile private aflate sub controlul funcționarului public sau care sunt afectate de deciziile acestuia ar trebui să nu se afle în proprietatea sa. Funcționarii publici nu ar trebui să dețină societate private care au relații contractuale sau parteneriate cu sectorul public. Interesele private în aceste circumstanțe ar putea compromite îndeplinirea îndatoririlor publice de către funcționarul respectiv. Deținerea unui mic procent de acțiuni într-o societate mare poate fi acceptată atunci când aceasta aparține sectorului privat și când nu influențează politicile acestor societăți, însă acest caz trebuie analizat individual, în funcție de poziția pe care o deține funcționarul public. Renunțarea la investiții, fie prin vânzare, fie prin inițierea unui contract de administrare fiduciară, este cea mai bună soluție atunci când există un conflict de interese ca urmare a deținerii de acțiuni într-o societate. Modelul britanic, francez, portughez sau spaniol sunt interesante în această privință.
17. Sistemele de depistare și investigare, inclusiv un organism specializat independent: În Europa, reglementarea conflictului de interese nu diferă esențial între țări, iar unele state chiar au reglementări similare, însă consecințele nu sunt neapărat identice. Motivele acestor diferențe își au originea în aplicarea politicilor. Pentru aplicarea eficientă a unei politici privind conflictele de interese, este necesară existența unui sistem de depistare bine organizat. O lege privind dezvoltarea intereselor publice ar putea utilă pentru depistarea cazurilor de încălcare a normelor privind conflictul de interese. O asemenea lege trebuie să le ofere cetățenilor o modalitate prin care să informeze despre neregulile din sectorul public ori de câte ori consideră că acest tip de informație este reală și justificată; legea ar trebui să prevadă, de asemenea, sancțiuni în cazul în care informația furnizată este în mod intenționat falsă sau nefondată și să ofere protecție pe termen lung pentru persoanele care denunță. Programul britanic și cel german ar putea fi utile pentru conceperea acestei politici. Cu toate acestea, este absolut necesară existența unui organism independent responsabil de aplicarea sistemului de depistare – o organizație care să dispună de personal corespunzător și să fie investită cu puterile necesare pentru investigare și urmărire în justiție atunci când este cazul. Biroul leton ar putea servi drept soluție pentru analiza și adaptarea la cultura și legislația statului. Biroul spaniol pentru combaterea corupției poate constitui o sursă de inspirație.
18. Compatibilitatea și complementaritatea pedepselor administrative și penale: Ori de câte ori s-a dovedit că s-a produs o încălcare a legii, se impune existența unui sistem de sancțiuni, fără nicio excepție. Sunt necesare și sancțiunile penale și cele disciplinare. Modelul francez merită analizat, ca și sistemele polonez și cel german. Cu toate acestea, pentru a pune în executare sancțiunile penale, este nevoie de un sistem eficient de investigare și urmărire în justiție. După cum s-a menționat deja, Spania are un Departament al Parchetului care se ocupă de cazuri de corupție. Acest organism este susținut de câteva unități specializate, dar și de procurori specializați în criminalitate economică și fraude fiscale de la Parchet. Studiarea acestui model și crearea unor modele similare sunt benefice. Sunt necesare de asemenea și sancțiuni disciplinare administrative. Modelul spaniol privind sancțiunile administrative pentru încălcarea legii de către demnitari prezintă interes, mai ales în ceea ce privește interzicerea dreptului de a mai fi numit într-o funcție publică pe o perioadă de 10 ani pentru o astfel de încălcare. Și sancțiunile disciplinare administrative necesită existența unui sistem eficient de investigare și acuzare, motiv pentru care inspectorii interni trebuie instruiți în acest sens, în cadrul unui program bine pus la punct. Uneori, câteva sancțiuni împotriva „rechinelor“ pot determina pe termen lung o conduită corectă din partea majorității.

GOV/SIGMA(2006)1

Infoțări	LETONIA	POLONIA	UNGARIA	MAREA BRITANIE	ITALIA	FRANȚA	GERMANIA	PORTUGALIA	SPANIA
3. Declaraarea venitului familiei									
a. Membri ai Guvernului și demnitari			3. Nu	3.a,b,c,d,e: Nu			3. Nu		
b. Funcționari publici.	3. Nu	3. a și e Da (Soții/Soțiile)			3. a Da (activitățile antreprenoriale)	3. Nu		3. Nu	3.a Voluntar (soți/soții)
c. Sistem judiciar									
d. Parlamentari									
e. Înalți funcționari aleși pe plan local									
4. Declaraarea bunurilor personale									
a. Membri ai Guvernului și demnitari				4.a,b,c,e: Nu			4.b Este necesară doar declarația din partea candidaților pentru funcții. publici prin care recunosc că nu au datorii mari		
b. Funcționari publici		4.a Da	4.a Da	4.d: Da, dacă valorează peste 59.000 lire sterline	4. a Da (Înainte de angajare, bunurile în plan	4.a Da, și societățile publice		4.a, d, e Da	4.a Da
c. Sistem judiciar		4.b Da	4.b Da, membrii conducerii superioare.		antreprenorial)	4. b Nu..			4. b Nu
d. Parlamentari					4. d Da	4. d Da			4. c Nu
e. Funcționari aleși pe plan local	4.a Da 4.b Da 4.d. Da 4.e Da	4.c Da 4.d. Da 4.e Da	4.d Da						4.d Da 4.e Da
5. Declaraarea bunurilor familiei						4.e Numai unele			
a. Membrii guvernului și demnitari							5. Nu		
b. Funcționari publici									
c. Sistem judiciar									
d. Parlamentari									
e. Înalți funcționari aleși pe plan local		5. a și e Da (soți/soții).	5. a Da, membrii care locuiesc cu demnitarul	5. Nu	5.a Da (bunurile în plan antreprenorial).	5. Nu		5. Nu	5.a Numai în mod voluntar
6. Declaraarea			5. b Da, numai membrii						r

Info\țări	LETONIA	POLONIA	UNGARIA	MAREA BRITANIE	ITALIA	FRANȚA	GERMANIA	PORTUGALIA	SPANIA
darurilor a. Membrii Guvernului și demnitari b. Funcționari publici. c. Sistem judiciar d. Parlamentari e. Înalți funcționari alesi pe plan local	5. Nu		familiei directorilor 6.d Da				6.a Da 6.d Da, când valorează peste 5000 Euro		(soți/soții).
7. Securizarea și controlul accesului la informații interne. a. Membrii Guvernului și demnitari b. Funcționari publici c. Sistem judiciar d. Parlamentar e. Înalți funcționari alesi pe plan local	6.a Da 6.b Da 6.d Da 6.e Da	6.a și e Da		6.a Da 6.d Da, dacă valorează peste 1% din salariu	6 Nu	6. Da		6.NA	6.a Da
8. Declararea intereselor personale relevante în administrarea contractelor a. Membrii Guvernului și demnitari b. Funcționari publici. c. Înalți funcționari alesi pe plan local	7.NA	7. b Da, dar numai în cazul informațiilor confidentiale nu există restricții privind utilizarea informațiilor publice în scop personal	7. b și d Da	7.a Da.	7NA	7. b Da	7NA	7.NA	7.a Da 7.b Da 7.c Da 7.d Da
9. Declararea intereselor personale în			8. Nu				8. c Da		

Infoțări	LETONIA	POLONIA	UNGARIA	MAREA BRITANIE	ITALIA	FRANȚA	GERMANIA	PORTUGALIA	SPANIA
<p>luarea deciziilor sau exprimarea votului.</p> <p>a. Membrii Guvernului și demnitari</p> <p>b. Funcționari publici</p> <p>c. Sistem judiciar</p> <p>d. Parlamentari</p> <p>e. Aleși pe plan local</p> <p>10. Declararea intereselor personale în participarea la întocmirea sau furnizarea consilierii de natură politică.</p> <p>a. Membrii guvernului și demnitari</p> <p>b. Funcționari publici.</p> <p>c. Aleși pe plan local</p> <p>11. Prezentarea publică a declarației privind interesele, a celei de venit și avere.</p> <p>a. Membrii Guvernului și demnitari</p> <p>b. Funcționari publici.</p> <p>c. Sistem judiciar</p> <p>d. Parlamentari</p> <p>e. Înalți funcționari aleși pe plan local</p>	<p>8. Nu</p> <p>9. Nu</p> 	<p>8. Nu</p> <p>9. Nu</p> <p>10. Nu</p>	<p>9. d Da</p> <p>10. Nu</p>	<p>8. a Da</p> <p>8. b Da</p> <p>8. c Da (Include interesele familiei și cele ale asociaților)</p> <p>9. a Da</p> <p>9. b Da</p> <p>9. c Nu</p> <p>9. d Da</p> <p>9. e Da (Include interesele familiei și cele ale asociaților)</p> <p>10. a Da</p> <p>10. b Da</p> <p>10. c Da (Include interesele familiei și</p>	<p>8. a. Înainte de angajare, interesele personale și de afaceri.</p> <p>9. a Înainte de angajare, interesele personale și de afaceri.</p> <p>10. a Înainte de angajare, interesele personale și de afaceri.</p>	<p>8. Nu</p> <p>9. Nu</p> <p>10. Nu</p>	<p>9. d. Da</p> <p>9. e Da</p> <p>10. c Da</p>	<p>8. a Da (ultimii 3 ani)</p> <p>8. c Nu este obligatoriu</p> <p>9. a Da (ultimii 3 ani)</p> <p>9. d Da</p> <p>9. e Nu este obligatoriu</p> <p>10. a Da</p>	<p>8. a Da (ultimii doi ani).</p> <p>8. c Da</p> <p>9. a Da (ultimii doi ani).</p> <p>9. d și e Da.</p> <p>10. a Da (ultimii 2</p>

Info\țări	LETONIA	POLONIA	UNGARIA	MAREA BRITANIE	ITALIA	FRANȚA	GERMANIA	PORTUGALIA	SPANIA
12. Restricționarea și controlul afacerilor ulterioare părăsirii funcției publice sau al activității în ONG a. Membrii Guvernului și demnitari b. Funcționari publici. c. Sistemul Judiciar d. Parlamentari e. Înalți funcționari aleși pe plan local	10. Nu			cele ale asociațiilor)					ani). 10. c Da.
13. Restricționarea și controlul darurilor și al altor forme de beneficii a. Membrii Guvernului și demnitari b. Funcționar public c. Sistemul judiciar d. Parlamentari e. Înalți funcționari aleși pe plan local	11. Da	11. Da, numai e	11. Nu	11. a Da, pt. daruri 11. d Da, pt. interese	11. d Da	11. Nu	11. d Da	11. a, d, e Da, pt. venituri și interese	11. a Da, numai membrii Guvernului și Secretari de Stat. 11. d și e Da, dar numai la cerere
14. Restricționarea și controlul deținerii concomitente de funcții (de ex, ONG sau Partid). a. Membrii Guvernului și demnitari b. Funcționari	12. NA	12. a (trebuie să obțină acordul) 12. b și e (un an după părăsirea funcției publice).	12. Nu	12. b Da pentru 2 ani și cu obligația de raportare a metodelor	12. b Da (unele)	12. a Da	12. Nu	12. a Da, pentru trei ani	12. a Da (doi ani).
						12. b Da (5 ani).			

Info/ări	LETONIA	POLONIA	UNGARIA	MAREA BRITANIE	ITALIA	FRANȚA	GERMANIA	PORTUGALIA	SPANIA
<p>publici.</p> <p>c. Sistemul judiciar</p> <p>d. Parlamentari</p> <p>e. Înalți funcționari aleși pe plan local</p> <p>15. Recuzare (retragerea voluntară)</p> <p>a. Membrii Guvernului și demnitari</p> <p>b. Funcționari publici</p> <p>c. Sistem judiciar</p> <p>d. Parlamentari</p> <p>e. Înalți funcționari aleși pe plan local</p> <p>16. Restricții impuse asupra și familiei în ceea ce privește asupra deținerea de titluri de proprietate în societăți private.</p> <p>a. Membrii Guvernului și demnitari</p> <p>b. Funcționari publici.</p> <p>c. Sistem judiciar</p> <p>d. Parlamentari</p> <p>e. Înalți funcționari aleși pe plan local</p> <p>17. Renunțarea la investiții prin vânzare sau prin fond fiduciar sau contract de administrare fiduciară.</p> <p>a. Membrii</p>	<p>13. NA</p> <p>14.a și c DA</p>	<p>13. a și e Da.</p> <p>14. a, b, c Da</p>	<p>13. d Da</p> <p>14. b Da. Nu li se permite să ocupe posturi de conducere în partidele politice</p> <p>14. c Da</p>	<p>13.a Numai cele Sub 140 lire sterline pot fi păstrate.</p> <p>13. b Da</p> <p>13. d Da, trebuie declarate când valorează peste 125 lire sterline.</p> <p>14. a Da</p> <p>14. b Da</p> <p>14. c Da</p> <p>14. d Da</p> <p>14. e Da</p>	<p>13. Nu</p> <p>14. c Da</p>	<p>12. d Foarte puține (instituții de economii sau societăți subvenționate de stat)</p> <p>12. e Da</p> <p>13. Nu există control, ci restricții când poate fi afectată independența.</p> <p>14. Da, când ONG-urile sunt controlate de funcționarul public</p> <p>14. c Da</p>	<p>13. a și b Da</p> <p>14. a Da. Legea interzice numirea în funcții onorifice.</p>	<p>13. NA</p> <p>14. NA</p>	<p>13. a, b, c, d, și e Da.</p> <p>14. a da</p> <p>14. b Numai unii funcționari publici. cum ar fi militarii</p> <p>14. c Da</p> <p>14. e Da</p>

Infoțări	LETONIA	POLONIA	UNGARIA	MAREA BRITANIE	ITALIA	FRANȚA	GERMANIA	PORTUGALIA	SPANIA
Guvernului și Demnitari b. Funcționari publici. c. Sistemul judiciar d. Parlamentari e. Înalți funcționari aleși pe plan local	15. Da	15. a, b, c, e Da	15. NA	15. a,b,c,e Da	15. a, b, c, e Da	15. a, b, c, e Da	15. a Da 15. b Da 15. c Da 15. e Da	15. a, b, c, e Da	(ONG). 15. a Da 15. b Da 15. c Da 15. e Da
	16. a. Da 16. b Da 16 d Da 16. e Da	16. a și b (nu peste 10% din acțiunile unei societăți înființate conform legii). 16. e Nu li se permite deținerea de societăți private.	16. b Da. Nu există probleme cu titlurile de proprietate, numai incompatibilitatea cu funcțiile de conducere și calitatea de membru în consiliul de administrație	16. a,b,c,d,e: Da	16. d și e Da, când sunt supuși controlului sau deciziilor	16. a, b, c și e Da, când sunt supuși controlului sau deciziilor	16. Nu	16. a, b, c, d, e, Da	16. a, b, c, d, e, Da
		17. a, b și e ar putea fi necesară după declararea intereselor personale		17. a Da					

Info/țări	LETONIA	POLONIA	UNGARIA	MAREA BRITANIE	ITALIA	FRANȚA	GERMANIA	PORTUGALIA	SPANIA
	17. Nu		17. Nu		17. e Renunțarea la investiții ar putea fi soluția la conflictul de interese pt. aleșii pe plan local, dar nu și pentru cei din guvernul național Fond fiduciar	17. Da	17. Nu	17. NA	17.a Da
Depistare									
1. Protecția denunțătorilor? 2. Organism independent?	1. Nu 2.(CPCB) Biroul pentru Prevenirea și Combaterea Corupției (are un anume grad de independență).	1. Nu 2. Nu există organism independent. Depistare prin control ierarhic (supervizare de către primul ministru și miniștrii din guvernul central; guvernatori și cameră de recurs autonomă în gov. local). Și Camera supremă de Control, și Ombudsman participă la depistare. Ministerul	1. Da. 2. Nu există organism independent. Depistare prin control ierarhic	1. Da 2. Comisia pentru Standarde în Viața publică; Comisariatul Parlamentar pt Standarde; și Comitetul Standardelor pt Anglia (cu birouri regionale) pentru Administrația locală	1. Nu 2. Autoritatea Italiană pentru Concurență și Autoritatea italiană de reglementare în mijloacele de comunicare doar pt. membrii gov. Funcționarii publici și sistemul judiciar: prin control ierarhic Parlamentari Preș. Camerelor. Și Înalțul Comisar pentru	1. Nu 2. Comisia pentru transparență financiară în Politică (PFTC) (nu este independentă) controlează declarația de avere Trei comisii de etică profesională controlează afacerile deținute după angajare.	1. Da 2. No. Depistare prin control ierarhic.	1. NA 2. Curtea Constituțională	1. Nu 2. Pt. Guvern și demnitari: Biroul pentru Conflicte de Interese (se bucură de o anumită independență). Funcționari publici și sistemul judiciar: prin control ierarhic. Membrii Parlamentului Președinții Camerelor.

Infoțări	LETONIA	POLONIA	UNGARIA	MAREA BRITANIE	ITALIA	FRANȚA	GERMANIA	PORTUGALIA	SPANIA
		de Finanțe verifică administrațiile locale			Prevenirea și Combaterea Corupției și alte forme de Contravenții în Administrația publică.				Înalții funcționari aleși pe plan local prin reclamații
Investigarea									
1. Cine? 2. Conturi 3. Registre fiscale	1. CPCB 2 și 3 Da	1. Procurorii în caz de infracțiune. De Asemenea, Poliția și Agenția pentru Siguranța internă. În caz contrar, control ierarhic (primul ministru și miniștrii din guvernul central; guvernatorii și Camera de recurs autonomă în adm. locale). Ministerul Finanțelor investighează declarațiile Funcționarilor publici locali	1. Biroul pentru înregistrarea și controlul declarațiilor de avere (ADRCB). 2 și 3. Da.	1. Comisariatul Parlamentului pt Standarde și Consiliul pt Standarde (administrații locale) 2 și 3. Numai în investigațiile de natură penală	1. Autoritatea Italiană pentru Concurență și Autoritatea Italiană de reglementare în mijloacele de comunicare în cazurile de natură penală Dacă este necesar ordinul unui judecător	1. judecătorii (penal), Comisia Împotriva spălării Banilor (TRACFIN) și PFTC Doar 2 și 3 judecători pot decide.	1. Procurorii dacă este o infracțiune. Inspectorii fiscali în caz de fraudă fiscală. 2 și 3 Doar Judecătorii. Inspectorii fiscali pot controla conturi bancare.	1. Curtea Constituțională și puterea judiciară (Direcția Centrală pt. Investigarea Infracțiunilor Economice, Financiare, și a Corupției 2 și 2 numai în investigații penale	1. Membrii Guvernului și demnitari: Biroul pentru Conflicte de Interese. Biroul poate investiga registrele fiscale Funcționarii publici și cei din iustitie: Inspectori interni. În caz de infracțiune: Procurori (Departamentul din cadrul Parchetului împotriva Corupției). 3. Doar judecători
Urmărirea									
Judiciară sau administrativă	CPCB: Administrativă Judiciară: Procurori	Judiciară; procurori. Administrativă: control ierarhic și organism de supraveghere	ADRCB: urmărire administrativă. judiciară numai în caz de luare de mită	ambele	Judiciară: Când există corupție. Administrativă: Prin control ierarhic.	Doar judecătorii: Penală. Administrativă: Inspectori pt funcționarii publici	Doar judecătorii: Penală . Administrativă: Inspectori pentru funcționarii publici	Doar judecătorii: Penală. Administrativă: Inspectori pentru funcționarii publici	Penală: Doar judecătorii. Administrativă: Inspectori și Biroul pentru Conflicte de Interese.
Sancțiuni									
1. Penale 2. Disciplinare 2.1 Suspendare	1. da, până la 5 ani închisoare în cazul unui prejudiciu	1. Penală: Da. Înalți funcționari aleși pe plan local până la trei	1. Nu.	1. Penală: Da pentru înalții funcționari aleși pe plan local și membrii	1. Numai pentru infracțiunea de corupție. Dar	1. Da, până la 5 ani închisoare și amenzi de	1. Penală: numai când există rea intenție.		1. Penală: numai la infracțiune (ex. luare de mită).

Infoțări	LETONIA	POLONIA	UNGARIA	MAREA BRITANIE	ITALIA	FRANȚA	GERMANIA	PORTUGALIA	SPANIA
a salariului a. membri Guvern și cei numiți în funcții publice b. Funcționar public c. Sistem judiciar d. Parlamente e. Înalți funcționari aleși pe plan local 2.2. Demitere a. Demnitari b. Funcționari publici. c. Sistem judiciar d. Parlamentari e. Înalți funcționari aleși pe plan local 3. Administrativ a. Demnitari b. Funcționari publici. c. Sistem judiciar d. Parlamentari e. Aleși pe plan local	substanțial. 2.1 b, c Da 2.2 a,b,c,d,e Da 3. Da, amenzi și sancțiuni morale.	ani închisoare pentru fals în declarații 2.1. b și e Da 2.2. a, b, c și e Da	2. 2 a, b.	parlamentelor regionale pentru nerecuzare când se impunea și pt nedezvăluirea intereselor pecuniare (perioadă de tranziție) 2. Disciplinară: 2.1. b Da 2.1.(1 Da 2.2.b Da	posibilă și când Membrii Guvernului nu trimit declarația de interese sau când aceasta cuprinde informații false, la cererea autorității abilitate 2. 1 b și c Da 2.2. b și c Da 3. Un raport către Președintele Camerelor Parlamentului este prevăzut pentru încălcări ale legii de către membrii guvernului	75.000 Euro pt urmărirea intereselor. 2. Disciplinară, 2.1b și c Da 2.2 a, b și c Da 3. a, b, c și e Preluarea unui post paralel, contrar legii, amenzi până la 1500 Euro.	Infracțiuni: Acceptarea unor avantaje (cum ar fi bani sau biiinterii) Obstrucționarea justiției și luare de mită. 2.1. b Da 2.1c Da 2.2. b Da 2.2. c Da 3. Membri ai Parlamentului încălcări ale reglementărilor în conflictul de interese Publicarea în Jurnalul Oficial al Parlamentului	2.2.a, b și c Da 3.a Interzicerea ocupării unei funcții publice timp de 3 ani	2. Disciplinară 2.1.b Da 2.1 c Da 2.2.a. Da 2.2.b Da 2.2.c Da 3. Membri Guvernului și demnitari: Încălcarea legii implică Publicarea în Monitorul Oficial al Statului". În caz de infracțiuni: Interzicerea de a fi numit într-o funcție publică timp de până la 10 ani. Restituirea banilor luați ilegal